

„Výjimečné svědectví, které popisuje
historii formou legendárního eposu.“

Wall Street Journal

My, UTONULÍ

CARSTEN JENSEN

Carsten Jensen

MY, UTONULÍ

Copyright © Carsten Jensen 2006

Published by agreement with Copenhagen Literary Agency ApS,
Copenhagen

Cover design by Suzanne Dean

Cover illustration by Joe McLaren

Author photograph © Isak Hoffmeyer

Všechna práva vyhrazena.

*Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu nakladatele.*

Překlad © Eliška Jemelková, 2017

Obálka © Pavel Tůma – RITA, 2017

© DOBROVSKÝ s.r.o., 2017

ISBN 978-80-7585-404-9 (pdf)

Carsten Jensen

MY, UTONULÍ

Přeložila: Eliška Jemelková

*Pro Lizzie,
lásku mého života*

OBSAH

Mapa světa 8–9

I

Boty 13

Provaz 69

Spravedlnost 106

Plavba 133

Katastrofa 218

II

Vlnolam 225

Vize 261

Chlapec 327

Severka 403

III

Vdovy 411

Zabiják racků 467

Námořník 501

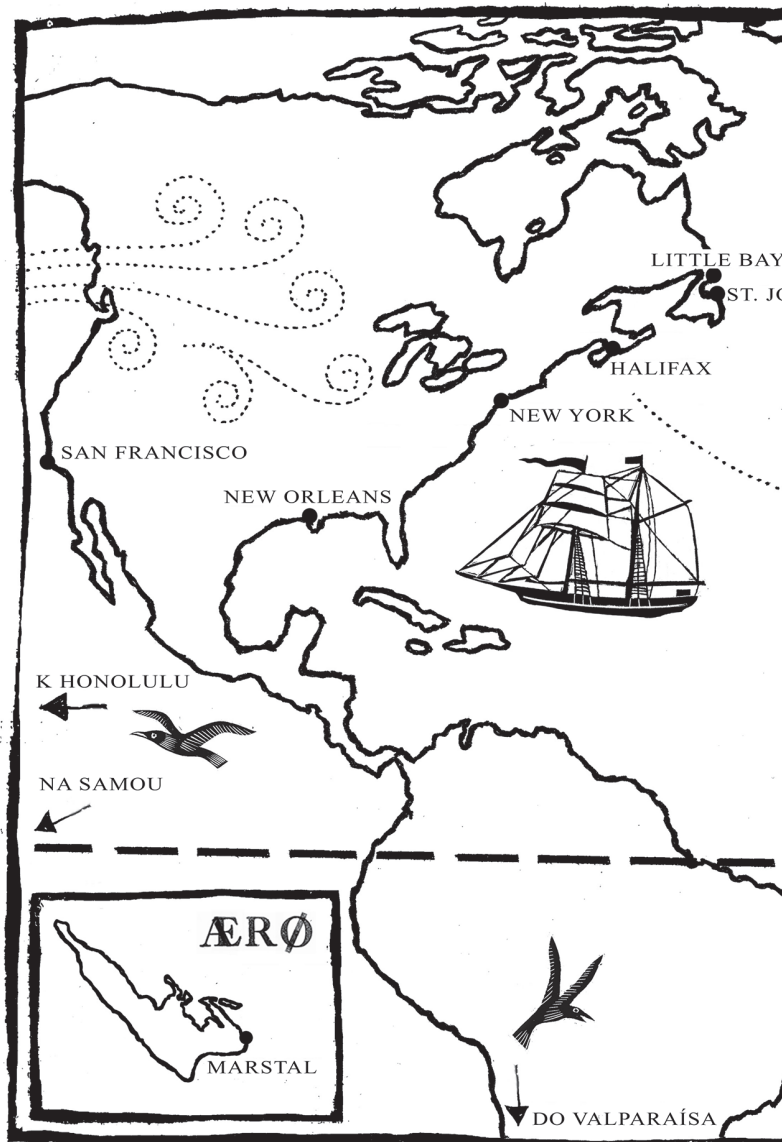
Návrat 582

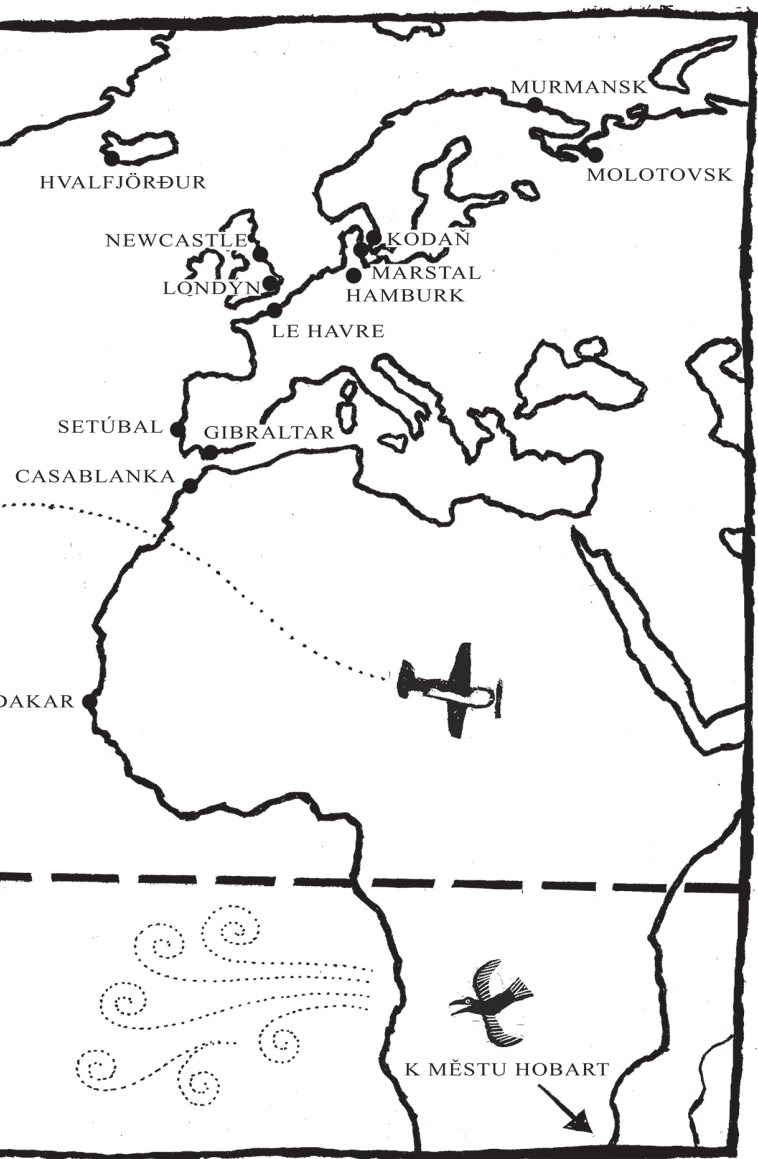
IV

Konec světa 601

Dodatek 715

Poděkování 717

I

Boty

KDYSI DÁVNO ŽIL MUŽ, který se díky svým botám dostal do nebe a zpět. Jmenoval se Laurids Madsen.

Vlastně se nedostal výše než ke špičce stěžně na plně vybavené lodi. Tam nahoře stanul před nebeskou bránou, kde zahlédl svatého Petra, ten však na něj jen vystrčil holou zadnici.

Laurids Madsen měl zemřít. Smrt ho ale nechtěla, a proto se vrátil zpět na zem jako úplně jiný člověk.

Ještě před tím, než se Laurids Madsen stal slavným díky své návštěvě na nebesích, byl známý hlavně proto, že úplně sám dokázal rozpoutat válku. Když bylo Lauridsovi šest let, jeho otec Rasmus se ztratil na moři. Po oslavě svých čtrnáctých narozenin se Laurids připojil k posádce na lodi *Anna* v Marstalu, jehorodném městě ležícím na ostrově Ærø. Loď se ale ztratila v Baltském moři pouhé tři měsíce po vyplutí. Osazenstvo lodi bylo zachráněno americkou brigou a od té doby snil Laurids Madsen o Americe.

V osmnácti splnil ve Flensburgu navigační zkoušku a ještě tentýž rok opět ztroskotal, tentokrát u pobřeží Norska blízko Mandalu. Tam za chladné říjnové noci vyšplhal na skálu, kolem něj šplouchaly vlny a on pozoroval obzor, jestli se blíží záchrana. Během následujících pěti let proplul sedm moří. Na jihu se plavil kolem mysu Horn, kde v černočerné tmě zaslechl křik tučňáků. Viděl Valparaíso na západním pobřeží Ameriky a také Sydney s poskakujícími klokany, kde v zimě místo listů opadává ze stromů kůra. Potkal Sally Brownovou, dívku s očima jako dva smaragdy. Mohl vyprávět příběhy o vykřičených čtvrtích Foretop Street, La Boce, Barbary Coast nebo Tiger Bay. Chlubil se tím, že když poprvé přeplul rovník, pozdravil samotného Neptuna

a při tom ucítil, jak loď lehce narazila. Jeho posádka tuto událost oslavila tím, že ho nechala vypít slanou vodu, rybí tuk a ocet; pokřtila ho v dehtu, sazích a lepidle; oholila ho rezavou břitvou se zubatou čepelí a poté jeho rány ošetřila pálicí solí a citronem. Donutili ho políbit okrovou, červy prolezlou tvář Amfitrity na přídi a potom ho přinutili zabořit nos do krabičky s čichací solí, kterou naplnili ostříhanými nehty.

Laurids Madsen, stejně jako mnoho jiných lidí, viděl celý svět. On byl ovšem jediný, kdo se do Marstalu vrátil se zvláštní myšlenkou, že vše tam bylo příliš nevýznamné. Aby to dokázal, mluvil cizím jazykem, který nazýval *američtina*, jež se naučil při roční plavbě na námořní fregatě *Nepotopená*.

„*Pojmenovat mě Laurids Madsen,*“ říkával.

S Karolínou Grubeovou z Nové ulice měl čtyři děti. Tři syny: Rasmuse (pojmenovaného po dědečkovi), Esbena a Alberta, a dceru Elsu, jež byla z dětí nejstarší. Rasmus, Esben a Elsa se podobali své matce, která byla drobná a zamlklá, zatímco Albert byl spíše jako jeho otec a už ve čtyřech letech byl stejně vysoký jako o tři roky starší Esben. Jeho oblíbenou zábavou bylo koulení anglické litinové dělové koule, kterou nemohl uzvednout – ne, že by se o to nepokoušel. S odhodlaným výrazem se zapřel koleno a tahal.

„*Táhnout, námořníček! Táhnout, siláček!*“ povzbuzoval při tom Laurids svého nejmladšího syna.

Když si s dělovou koulí zrovna nehrál Albert, ležela v kuchyni, kde ji Karolína používala na drcení hořčičných semínek.

Při obléhání Marstalu Angličany v roce 1808 ta dělová koule proletěla střechou jejich domu na Sborové ulici a vydělala Lauridsovu matku tak, že ho porodila přímo na kuchyňské podlaze.

„Podle toho, jak jsi byl při narození obrovský, jsi tím možná ohlašoval svůj příchod, chlapče,“ řekl jednou Lauridsovi jeho otec. „Kdyby tě přinesl čáp, probořil by ses střechou stejně, jako ta anglická dělová koule.“

Laurids chtěl, aby se děti *američtinu* naučily.

„*Perst,*“ řekl a zvedl prst.

Chodka znamenala noha a ukázal na svou botu. *Žvýkadlo* byla pusa.

Když zasedli ke stolu, pohladil si břicho a vycenil zuby.

„*Mám kručení.*“

Všichni rozuměli tomu, že měl hlad.

Máma byla *mamka* a táta byl *pravtařka*. Když byl ale Laurids pryč, děti normálně říkaly „matka“ a „otec“, tedy kromě Alberta, který měl s otcem velmi zvláštní pouto.

Děti měly mnoho přezdívek: *pikinini, siláci, drahoušci*.

„*Já láskovat tebe,*“ řekl Laurids Karolíně a našpulil při tom pusu k polibku.

Ona se rozesmála a zčervenala, ale pak se zamračila.

„Nešaškuj, Lauridsi,“ řekla.

V ROCE 1848 VYPUKLA válka mezi dánským královstvím a vzpurnými Němci žijícími za Baltským mořem na území Šlesvicko-Holštýnska, kteří už nadále nechtěli být součástí Dánska. První, kdo se o události dozvěděl, byl starý celník de la Porte, jemuž prozatímní povstalecká vláda v Kielu zaslala společně s „prohlášením“ také žádost o vydání celnických pokladen.

Všichni jsme se na ostrově Ærø chopili zbraní a okamžitě jsme založili domobranu pod vedením mladého učitele z Riseu, který byl od té doby známý jako Generál. Na nejvyšších místech jsme postavili signální věže ze sudů naplněných dehtem, jež jsme přivázali starým lanem ke sloupům. Pokud by si Němci vybrali cestu po moři, sudy bychom zapálili a vztyčili, a tak ohlásili jejich příchod.

Signální věže byly v Knasterbjergu a na kopcích kolem Vejsnæsu a pobřežní stráž bedlivě pozorovala obzor.

Všechn ten válečný shon byl brzy na Lauridse příliš. On vlastně nikdy nebral věci moc vážně. Jednou večer při návratu z fjordu Eckernförde plul kolem Vejsnæsu, dorazil ke břehu a mocným hlasem zařval: „Němčouři se blíží!“

O pár minut později sud na kopci vzplál, potom i ten na Knasterbjergu a ostatní následovaly až do skoro patnáct mil vzdáleného Synneshøje, dokud celý ostrov Ærø nezářil jako během Noci Guye Fawkesa.

Jak se oheň rozrůstal, Laurids se v lodi natáhl a mohl se kvůli chaosu, který způsobil, smíchy potřhat. Když dorazil do Marstalu, všude se svítilo, a ačkoli bylo pozdě večer, ulice se hemžily lidmi. Někteří křičeli nesrozumitelné rozkazy a jiní bědovali a modlili

se. Polní ulicí pochodoval bojechtivý dav vyzbrojený kosami, vidlemi a jinými zbraněmi. Vyděšené mladé matky pobíhaly ulicemi a svíraly naříkající děti přesvědčeny o tom, že je Němci probodnou svými bajonety. Na rohu Polní a Západní se u studny hádala kapitánova žena s mladou služkou. Žena si vzala do hlavy, že by se měly schovat do studny, a poroučela služce, aby šla první.

„Až po vás, paní,“ trvala na svém dívka.

My, muži, jsme si taky vzájemně rozkazovali, ale protože ve městě bylo tolik kapitánů, nikdo si nenechal nic líbit. Shodli jsme se tedy pouze na slavnostním slibu, že se s našimi životy rozloučíme jen za tu nejvyšší cenu.

Pozdvižení se doneslo až na faru v Kostelní, kde se pastor Zachariassen snažil hosty rozptýlit. Jedna dáma omdlela a pastorův dvanáctiletý syn Ludvig popadl pohrabáč s tím, že je připraven svou zemi bránit proti postupujícím nepřátelům. Rodina učitele Isagera, který byl i obecním písařem, se rovněž připravovala na hrozící útok. Všech dvanáct synů bylo doma, protože se slavily narozeniny jejich matky, tělnaté paní Isagerové. Ta své děti vyzbrojila hrnci s popelem a nařídila jim, aby obsah vhodily do obličeje každého Němce, který by chtěl vtrhnout do domu.

Náš dav pochodoval Polní směrem k Útesové pod vedením starého Jeppeho, jenž máchal vidlemi a křičel, že pokud se Němčouři odváží, mají si pro něj přijít. Laves Petersen, malý tesař, byl přinucen vrátit se domů. Sice statečně hodil pušku na rameno a kapsy nacpal kulkami, ale v půli cesty si najednou uvědomil, že zapomněl střelný prach.

U marstalského mlýna už statná paní Weberová, mlynářova žena, držela v rukou vidle a trvala na tom, že se boje zúčastní. A protože byla mnohem děsivější než většina mužů, s radostí jsme ji do našich krvežíznivých řad přijali.

Laurids se nechal nakazit všeobecným bojovým duchem a také utíkal domů pro zbraň. Když se přiřítit dovnitř, Karolína se s dětmi schovávala pod stolem v jídelně. Laurids vesele volal: „Pojďte, děvka, je válka!“

Ozvala se dutá rána. To se Karolína praštila hlavou do stolu. S námahou se ze svého úkrytu vyškrábala na nohy, vytáhla se v celé své výšce a začala na svého manžela křičet: „Kde jsi nechal rozum, Madsene? Děti do války nechodí!“

Rasmus a Esben začali poskakovat.

„Chceme jít! Chceme jít!“ křičeli jednohlasně. „Prosím, prosím, nech nás jít.“

Malý Albert už začal koulet svou dělovou kouli.

„To jste se všichni dočista zbláznili?“ zlobila se matka a pohlavkovala každé dítě, které se jí dostalo pod ruku. „Okamžitě zalezte zpátky pod stůl!“

Laurids vběhl do kuchyně, aby našel vyhovující zbraň. „Kde schováváš tu obrovskou pánev?“ volal do jídelny.

„Ať tě to ani nenapadne!“ zakřičela Karolína v odpověď.

„V tom případě si teda vezmu koště,“ prohlásil. „Němčoury to ještě bude mrzet!“

Pak už jen slyšeli, jak za ním práskly vchodové dveře.

„Slyšels?“ zašeptal Rasmus, ten nejstarší, Albertovi. „Otec ani nemluvil *američtinou*.“

„Ten muž je šílenec,“ řekla jejich matka a v příšeří jídelního stolu zavrtěla hlavou. „Už jste slyšeli o někom, kdo by šel do války s koštětem?“

Když se Laurids k našemu válečnému davu připojil, způsobil tím vlnu nadšení. Pravda, byl sice známý pro svou arogantnost, ale také byl mohutný a silný a bylo dobré ho mít na své straně.

„To je jediná zbraň, co máš?“ prohlásil někdo, když jsme spatřili koště.

„Na Němčoury to stačí,“ odpověděl a zamával s ním ve vzduchu. „Pěkně s nimi zameteme.“

Nad jeho vtípem jsme řvali smíchy. Připadali jsme si neporažitelní.

„Nechme pár vidlí tady,“ řekl Lars Bødker. „Budeme je potřebovat ke skládání těl na hromadu.“

To už jsme dorazili na volné prostranství. Do Vejsnæsu to pěšky trvalo půl hodiny, šli jsme rychle a krev v nás vřela. Pohled na

hořící sudy v Drejbakkerneu ještě více rozbouřil našeho bojového ducha. Avšak když jsme v temnotě uslyšeli zvuk koňských kopyt, ztuhli jsme. Nepřítel byl u nás!

* * *

Doufali jsme, že Němce překvapíme na pláži, ale i na kopci jsme pořád byli ve výhodě. Laurids s koštětem zaujal bojový postoj a my ho následovali.

„Počkejte na mě!“ ozvalo se za námi.

To byl malý tesař, který se musel vrátit domů pro střelný prach.

„Pst,“ varovně jsme zasyčeli, „Němčouři se blíží.“

Dusot kopyt byl stále hlasitější a nám začalo být jasné, že přijíždí jen jeden kůň. Když se jezdec vynořil z temnoty, Laves Petersen zvedl zbraň a zamířil. Laurids ale položil ruku na hlaveň.

„To je dozorce Bülow,“ řekl.

Kůň byl zbrocený potem a černé boky se mu prudce zvedaly a zase klesaly. Bülow zvedl ruku.

„Můžete jít domů. Ve Vejsnæsu žádní Němci nejsou.“

„Jenže sudy byly zapálené,“ vykřikl Laves.

„Mluvil jsem s pobřežní stráží,“ odvětil Bülow, „byl to planý poplach.“

„Takže jsme naše vyhráté postele opustili zbytečně? Pro nic za nic?“

Paní Weberová si založila ruce na prsa a vrhla na nás takový pohled, jako by hledala nového nepřítele, když se Němci neuráčili ukázat.

„Alespoň jsme dokázali, že jsme na ně připraveni,“ konejšil nás dozorce. „A to, že tady nakonec nejsou, je určitě dobrá zpráva.“

Souhlasně jsme zamručeli. I když jsme chápali, co tím chtěl říct, byli jsme hořce zklamaní. Byli jsme připraveni pohlédnout Němcům a smrti do tváře, jenomže ani jeden se na ostrov Ærø nedostal.

„Jednoho dne to bude Němčoury hodně mrzet,“ prohlásil Lars Bødker.

Začala na nás padat únava, a tak jsme se rozhodli zamířit k domovu. Z nebe se spustil ledový déšť. Mlčky jsme došli k mlýnu, kde se s námi měla rozloučit paní Weberová. Otočila se k rozmrzělému davu a vidle položila na zem, jako by to byla puška.

„To by mě zajímalo,“ pravila hrozivým hlasem, „kdo z vás vtipálků vyhnal počestné občany uprostřed noci z postelí a nechal je jít do války.“

Všichni jsme upřeli zrak na Lauridse, jenž stál s koštětem opřeným o rameno a všechny nás převyšoval.

Ovšem s Lauridsem to ani nehnulo, dokonce ani nemrkl. Místo toho se podíval přímo na nás. Pak v dešti zaklonil hlavu a začal se řehtat na celé kolo.

BRZY VŠAK VÁLKA VYPUKLA doopravdy a my byli povoláni k námořnictvu. V sousedním městě *Ærøskøbing* zakotvil parník *Hekla*, na který jsme se měli nalodit. Seřadili jsme se na nábreží a po vyvolání našeho jména jsme naskákali do člunu, který nás měl zavést k parníku. Tu listopadovou noc, kdy jsme byli o válku ochuzeni, jsme se cítili podvedení. A teď, když jsme se konečně dočkali, byli jsme v povznesené náladě.

„Uvolněte cestu pro Dána, jeho život, duši a lodní pytel!“ křičel Klaus Jakub Klausen.

Byl to malý šlachovitý muž, který se rád chlubil tím, že kodaňský tatér, zvaný Frederik Jehla, o něm prohlásil, že Klaus měl tu nejpevnější paži, do jaké kdy zabodl jehlu. Jeho otec, Hans Klausen, i jeho dědeček byli lodivodi a Klausen chtěl jít v jejich slépečkách. Noc před naloděním se mu dokonce zdálo, že z války vyvázl živý.

V Kodani si nás prohlédli na palubě fregaty *Geffun*. Laurids byl jako jediný z nás poslán na válečnou loď *Kristián VIII.*, jejíž hlavní stěžeň byl tak vysoký, že by se do něj věž marstalského kostela vešla jedenapůlkrát. Museli jsme zaklonit hlavy, abychom dohlédli až nahoru, což nám způsobilo závrať, ale také nás to naplnilo hrdostí nad tím, k čemu jsme byli povoláni.

Při našem odchodu nás Laurids pozoroval. Po roce stráveném na válečné lodi *Nepotopená* mu *Kristián VIII.* vyhovoval. Na palubě se zanedlouho cítil jako doma, ačkoli když nás viděl nastupovat na *Geffun*, musel se alespoň na okamžik cítit opuštěně.

A tak jsme vypluli do války. Na Květnou neděli jsme se plavili podél pobřeží ostrova *Ærø* kolem kopců ve *Vejsnæsu*, kde Laurids

svým výkřikem „Němčouři se blíží!“ obrátil celý ostrov vzhůru nohama. Teď se ale blížili Dánové a se zapálením sudů s dehtem a útekem do zaječích byli na řadě Němci.

Zakotvili jsme u ostrova Als a vyčkávali jsme. Ve středu jsme se vydali k fjordu Eckernförde, k jehož ústí jsme dorazili později odpoledne. Potom následoval rozkaz, abychom se seřadili na palubě. V ručně tkaných košilích a modrých, černých nebo bílých kalhotách jsme byli opravdu pestrá posádka. Tomu, že jsme byli součástí Královského námořnictva, nasvědčovaly pouze červenobílé kokardy a stuhy s nápisem *Gefjun* připevněné na našich kloboucích. Kapitán, jenž byl oblečený v nejlepší uniformě s nárameníky a s mečem u pasu, pronesl řeč, ve které nám přikázal, abychom bojovali statečně. Třikrát provolal sláva králi, zamával svým kloboukem a my se v celé parádě připojili. Potom nařídil, aby bylo vypáleno z děl, ať my zelenáči poznáme, jak při bitvě zní. Mořem se rozeznělo hrozné burácení, které doprovázel štiplavý zápach střelného prachu. Naštěstí foukal silný vítr, jenž modravý kouř z děl odnesl pryč. Několik minut jsme neslyšeli vůbec nic. Hřmot kanonů nás ohlušil.

Připojily se k nám dva parníky a my jeden z nich poznali. Byla to *Hekla*, na které jsme se plavili z Årøskøbingu. Naše flotila byla nyní kompletní. Další den jsme se připravovali na bitvu. S děly jsme zajeli do střílen a ke každému jsme položili kartáčové střeły a krabice s nábojnicemi. Čerpadla a hadice jsme umístili tak, aby byly v případě požáru na palubě po ruce. V posledních pár dnech jsme to nacvičovali tolikrát, že už jsme většinu námořnických povelů znali nazpaměť. Každý kanon obsluhovalo jedenáct mužů, a když jsme poprvé slyšeli rozkazy „Ke kanonu!“, „Střelný prach a ucpávku!“, „Kuli!“ a „Pal!“, pletli jsme se jeden druhému pod nohy a byli celí vyděšení, abychom neudělali chybu. V našich loďkách a kečích jsme byli zvyklí pracovat ve třech nebo čtyřech, jenomže teď se z nás najednou měli stát páni života a smrti.

Často se stávalo, že jsme jen bezradně stáli a přemýšleli, co ty střelmistrovy povely, sakra, znamenaly. Kdykoli se nám povedlo splnit něco složitého bez chyby, kapitán nás pochválil a my propukli v jásot. Načež se nejprve podíval na nás, pak na kanon, nakonec na palubu a potřásl hlavou.

„Vy zobáci,“ řekl, „prostě dělejte, co je ve vašich silách, ztraceně!“

Nebyli jsme si úplně jistí, na jaké Němce jsme vlastně měli střílet. Určitě to nemohla být stará Ilsa s bolavou kyčlí, která nám v eckernfördském přístavu prodávala naši milovanou kořalku. Nemohl to být ani obchodník s obilím Eckhart, se kterým jsme uzavřeli mnoho výhodných obchodů. Dále tady byl Hansen, hostinský v německé hospodě U Červeného kohouta. Co by mohlo být víc dánského než jméno Hansen? Navíc jsme ho nikdy se zbraní neviděli. Rozuměli jsme tedy jen tomu, že ani jeden z nich ten Němec být nemohl. Král to ovšem věděl a stejně tak kapitán, jenž tak nadšeně jásal.

Přiblížili jsme se k fjordu. Nepřátelská dělostřelecká jednotka na břehu začala pálit, ale protože jsme byli mimo dosah, brzy zase přestala. Místo obvyklého čaje jsme dostali kořalku. Bubnování v devět hodin oznámilo, že je čas jít na kutě. O sedm hodin později nás probudili. Byl Zelený čtvrtek 5. dubna 1849. Opět jsme místo čaje dostali kořalku a na palubě čekal sud piva. Mohli jsme vypít, kolik jsme chtěli. Když jsme tedy vytáhli kotvu a vyrazili k fjordu, byli jsme v dobré náladě. Na lodi Jeho Veličenstva jsme si na jídlo nestěžovali. Když jsme si ho museli shánět sami, bylo ho málo. Říkalo se, že u marstalské lodi člověk nezahlédl ani racka. A byla to pravda. Nikdy jsme nenechali ani drobeček. K čaji a pivu nám námořnictvo rovněž dalo tolik chleba, kolik jsme chtěli. Na oběd byla libra čerstvého masa nebo půl libry slaniny, sušený hrášek, ovesná kaše nebo polévka. Na večeři jsme dostali kus másla a k tomu kořalku. Válku jsme si zamilovali dlouho před tím, než jsme vůbec poprvé ucítili střelný prach.

To už jsme se dostali do fjordu Eckernförde, kde byly břehy blíže a rozmístění kanonů bylo lépe vidět. Kresten Hansen se naklonil k Ejnaru Jensenovi a znovu se mu svěřoval s přesvědčením, že bitvu neměl přežít.

„Vím to od té doby, co Němčouři chtěli ty celní pokladny. Dneska umřu.“

„Nevíš nic,“ odpověděl Ejnar. „Neměls ani páru, že bitva bude na Zelenej čtvrtěk.“

„Vím to už dlouho. Naše hodina se blíží!“

„Drž kušnu,“ zavrčel Ejnar. Krestenovo žvanění musel snášet od chvíle, co si zavázali boty a sbalili lodní pytle. Ale Kresten ne a ne přestat. Lapal po dechu a položil ruku na přítelovo rameno.

„Slib mi, že moje věci vezmeš zpátky do Marstalu.“

„Můžeš si je tam odnýt sám. A už toho nech, nebo si taky pustím do kalhot.“

Ejnar na Krestena úzkostlivě pohlédl. V takovém stavu jsme našeho kamaráda ještě neviděli. Krestenův otec Jochum Hansen byl důstojníkem přístavní správy a kapitánem. Syn po něm zdědil pihy, nazrzlé vlasy a zamlklost.

„Tady máš,“ řekl Ejnar a podal mu korbel piva. „Vypij to.“

Přidržel Krestenovi džbán u rtů. Tomu ale pivo zaskočilo, vyprsknul a vyhrkly mu slzy. Ejnar ho praštil do zad a Kresten sípavě lapal po dechu, zatímco mu pivo teklo z nosu.

„Ty blbče,“ smál se Ejnar, „dávej bacha! Vždyť ses málem zabil, to bys Němčourům pěkně ulehčil práci.“

Kresten se ale tvářil nepřítomně.

„Naše hodina se blíží,“ opakoval prázdným hlasem.

„No, mě určitě nezastřelí,“ připojil se Malý Klausen ke konverzaci. „Vím to, protože se mi o tom zdálo. Šel jsem po Mlýnské ulici do města. Z každé strany jsem měl vojáka, kterej byl připravenej vystřelit. Potom se ozval hlas: ‚Jsi volný!‘ A tak jsem šel. Kulky mi svištěly kolem uší, ale ani jedna nezasáhla cíl. Takže dneska mě nezastřelí. Tím jsem si jistej!“

Pohlédli jsme na druhou stranu fjordu. Okolní pole se zelenala a uprostřed rozkvétajících lip stál statek s doškovou střechou, k němuž vedla cesta obehnaná kamennou zdí. Kráva pasoucí se u cesty se k nám otočila zády, líně mávala ocasem a vůbec nedbala na to, že se po vodě blížila válka.

Dělostřelecké jednotky na pravoboku se nebezpečně přibližovaly. Uviděli jsme kouř a potom se z ničeho nic ozvalo zadunění, jako by se hnala bouřka.

Kresten vyskočil.

„Naše hodina se blíží,“ řekl.

Z pravé zádi *Kristiána VIII.* vyšlehl plamen. Zmateně jsme na sebe pohlédli. Copak ho zasáhli?

Protože jsme s válkou neměli žádné zkušenosti, nevěděli jsme, jaké následky by mohl mít přímý zásah. Válečná loď ne-reagovala.

„Proč palbu neopětují?“ ptal se Ejnar.

„Protože ještě nejsou k jednotkám natočení bokem,“ odvětil Klausen vševědoucně.

O chvíli později se u pravoboku *Kristiána VIII.* objevil šedý kouř, který ohlašoval, že se loď opravdu chystala vrátit úder. Bitva začala. Na břehu vyletěl do vzduchu kus hlíny, vyšlehly plameny a kolem začaly pobíhat malé postavičky. Vál příznivý východní vítr a nastal čas, aby se i *Geffun* otočila bokem. Celou lodí otřáslo burácení obrovských šedesátilibrových kanonů. Zhouply se nám žaludky. Zacpávali jsme si uši a naše výkřiky byly směsicí strachu a radosti. Byli jsme tou silou ohromeni.

Němci dostávali pěkně na frak!

Po pár minutách střelba náhle ustala. To už jsme museli spoléhat jen na naše oči, protože jsme neslyšeli ani ň. Břeh vypadal jako poušť s písečnými dunami. Černá hlaveň čtyřiadvacetilibrového kanonu mířila k nebi, jako by ho převrátilo zemětřesení. Nikdo se nehýbal.

V tichém vítězství jsme se plácali po zádech. Dokonce i Kresten vypadal, že zapomněl na ponuré předtuchy o záhubě a poddal se obecnému veselí. Válka byla vzrušující. Něco jako kořalka, která člověku rozproudila krev, ale radost byla ještě větší. Kouř se rozptýlil a vzduch se vyčistil. Ještě nikdy jsme neviděli svět tak jasně. Zírali jsme, jako bychom se znovu narodili. Stěžně a plachty nad námi tvořily baldachýn, který vypadal jako jarní listoví mladého bukového lesa. Všechno bylo jako z jiného světa.

„Bože, je mi skvěle,“ prohlásil Malý Klausen, když se nám vrátily smysly. „Zatraceně, sakra,“ nemohl přestat nadávat, „to mě podrž, v životě jsem nic takového neviděl.“

Sice jsme zvuk kanonů předchozí večer poznali, ale pohled na to, co dokázaly doopravdy, s člověkem zamával.

„Jo,“ přidal se Ejnar, „výhrůžky pastora Zachariassena o plamenech pekelných najednou nevypadají tak hrozně. Co ty na to, Krestene?“

Kresten se tvářil skoro zbožně. „Jsem rád, že jsem se toho dožil,“ řekl tiše.

„Takže už si nemyslíš, že umřeš?“

„To ne, jsem si jistější než předtím, ale už se nebojím.“

Tuto událost jsme nemohli brát jako vlastní křest ohněm, protože šedesátilibrové kanony, které jsme obsluhovali, byly na horní palubě na levoboku a boj se odehrával na pravoboku. Naše chvíle ale měla přijít brzy. Když jsme pluli blíž k městu Eckernförde, na každém břehu čekaly další dvě dělostřelecké jednotky. Nicméně jsme je nepovažovali za velkou hrozbu. Nebylo ani osm hodin ráno a bitva už byla z poloviny vyhraná. Dokonce jsme se začali bát, aby válka neskončila dřív, než pořádně začala. Teprve jsme ji zakusili a už to vypadalo, že bychom Němce mohli porazit ještě před obědem.

Geffun pokračovala k ústí fjordu. Severní jednotka byla přímo před námi. Od jižní jednotky jsme byli vzdáleni skoro čtyři sta metrů, když jsme spustili přední plachty, aby se do nich opřel vítr. Spustili jsme kosatku a na levoboku jsme spustili kotvu, abychom se k nepříteli otočili bokem. *Kristián VIII.* udělal to samé. Bylo načase vystřelit.

Krev v nás vřela a byli jsme jako děti, které netrpělivě čekaly na čínský ohňostroj. Strach se dočista rozplynul a zůstalo v nás jen velké očekávání. Ještě jsme se nevzpamatovali z prvního vítězství a už na nás čekalo druhé.

Geffun se dala do pohybu. Silný proud nás táhl k jižní jednotce, protože se kotvě nikde nepodařilo zachytit. Pohlédli jsme na

Kristiána VIII. Obrovskou válečnou loď také unášel proud a ze břehu na ni pálili ostošest. Její posádka spustila obrovskou kotvu, aby se loď zastavila, a od přídě po zád se spustila těžká salva výstřelů. Ze střílen se vznášel kouř a nad fjordem rychle rostl mrak. Loď ale nečekaně narazila na břeh, a protože nebyl čas pozici děl upravit, vystřelila příliš vysoko a zasáhla tak pole za jednotkami.

Za chvíli byla řada na nás. Dostali jsme se tak blízko k pobřeží, že jsme byli na dostřel německých pušek. Neustále nás trápil vítr i proud a oba boky mířily do prázdna. Neutuchající palbu jednotek na pobřeží mohla opětovat pouze naše čtyři zadní děla.

První zásah dostala zadní paluba, kde bylo jedenáct mužů. Dělovým koulím jsme říkali „šedé hrášky“, avšak ta věc, která dopadla na palubu, kde za sebou nechávala rozbitou podlahu a ve spršce dřevěných třísek rvala střílny i lidi na kusy, měla do hrášku daleko. Ejnar viděl, jak se koule blížila, a zaznamenal každý kousek její cesty, když se přehnala přes palubu. Jednoho muže roztrhla napůl a jeho nohy a torzo odletěly opačným směrem. Tam někomu urvala rameno a jinde rozdrtila lebku. Měla na sobě krev, úlomky kostí i vlasy a hnala se přímo na Ejnara. Ten uskočil a koule ho minula. Později říkal, že než se koule propadla zadní palubou, dostala se k němu tak blízko, že mu utrhla tkaničky.

Pro Ejnara to byla příšera s vlastní vůlí. Ukázala mu pravou tvář války. Nebyla to jen věc, která vybuchovala a před kterou vojáci utíkali. Byl to drak, který dýchal žhnoucí oheň a vše spalil na popel.

Na palubě zavládl chaos. Důstojník s divokým výrazem zařval na Ejnara, aby šel s kormidelníkem a vojákem ke stěžni. Rozkaz vůbec nedával smysl, ale udělal, co mu bylo nařízeno. Voják se okamžitě zhroutil v tratolišti krve. Vypadalo to, jako by uvnitř něj něco vybuchlo. V hrudi mu zela díra, ze které se řinula krev. Ejnar zahlédl, jak jednomu muži vytekly oči, a dalšího muže s rozbitou lebkou. Byl to zvláštní pohled: růžový mozek, který byl rozprsknutý, jako by někdo plácl dřevěnou lžící do ovesné kaše. Ejnar vůbec nevěděl, že by se něco takového člověku mohlo

stát. Další dělová koule zabila poručíka. Ejnara z té zkázy polil ledový pot a z toho šoku mu začala téct krev z nosu.

Další důstojník, jemůž po tváři stékala krev, Ejnarovi nařídil, aby šel ke kanonu číslo sedm. Původně byl přidělen ke kanonu deset, jenže ten dostal přímý zásah, a teď u střílny ležel převrácený. Okolo něj ležela nehybná těla, kolem kterých se pomalu zvětšovala kaluž krve. Mezi nohama se jim tvořily skvrny od moči. Neviděl, jestli mezi těly byl i Kresten nebo Malý Klausen. Opodál ležel kus nohy. Ejnar se pomočil stejně jako ti mrtví muži. Burácení kanonů mu otřásl celým tělem a on se pokálel. Věděl, že lidem se při setkání se smrtí vyprázdní útroby, ale neměl ani tušení, že se to může stát i těm živým. Myšlenka, že válka z člověka udělá muže, se rozplynula ve chvíli, kdy ucítil, jak mu lepkavá hmota stéká po stehnech. Částečně si připadal jako mrtvola a částečně jako dítě, brzy ovšem zjistil, že nebyl jediný. Zápach převrnutých nočníků panoval i na palubě. Nešel jen z mrtvol. I mnoho těch, kteří stále bojovali, mělo plné kalhoty.

Střelmistr u sedmičky byl stále naživu, ačkoli krvácel z rány nad obočím, kde ho zranila letící tříska. Zakřičel na Ejnara, ale ten neslyšel vůbec nic, takže ukázal na kanon a Ejnar vzápětí pochopil, že po něm chtěl, aby dělo nabil. Jenomže na hlaveň nedosáhl, a proto se musel natáhnout ze střílny, čímž se vystavil nebezpečí, že ho nepřítel zasáhne. Myslel při tom na jediné: kdy dostane další kořalku?

Mezitím se *Geffun* podařilo otočit tak, že byla bokem ke břehům. Parník *Gejzír*, jenž se nám snažil pomoci vlečným lanem, dostal zásah do motoru a byl tedy ze hry venku. Stejně tak i *Hekla*, jejíž kormidlo se rozletělo na milion kousků. Kvůli východnímu větru a ztrátě dvou parníků, které nás měly v případě potřeby odtáhnout, jsme neměli jak ustoupit, kdyby se něco pokazilo.

Avšak naše štěstí se brzy mělo obrátit. Severní jednotce se dařil jeden přímý zásah za druhým a my viděli, jak dělostřelci na pláži hledali úkryt. Jejich děla byla neporušená a neustále je obsluhovali noví a noví vojáci, takže si nikdo ani na chvíli nemohl

odpočinout. Pořád to ale bylo poloviční vítězství. Kvartýrmajstr nás obcházel s vědrem kořalky a my ji přijali stejně slavnostně, jako by to bylo mešní víno. Sudu s pivem se naštěstí nic nestalo, takže jsme ho chodili docela často navštěvovat. Připadali jsme si naprosto ztraceni. Ačkoli bitva trvala teprve pár hodin, kvůli neustálému bombardování a pohledu na smrt kolem jsme se cítili vyčerpaně. Každou chvíli někdo uklouzl po lepkavé krvi a nikdo se nevyhnul pohledu na hrůzně zohavená těla. Jen jednoho jsme byli ušetřeni. Hluchota zabránila tomu, abychom slyšeli křik a nářky raněných.

Báli jsme se rozhlédnout, abychom nepohlédli do tváře umírajícího přítele, jehož oči by v jednu chvíli prosily o milost a za okamžik by z nich planula nenávist. Jako kdyby nás padlí za naše štěstí vinili a nechtěli nic jiného, než si s námi vyměnit místo. Nikdo konejšivá slova nenabízel, protože bychom je kvůli rámu-su stejně neslyšeli. Stisk ramene musel stačit. Ti z nás, kteří byli stále bez škrábnutí, si od raněných drželi odstup, ačkoli právě umírající potřebovali největší útěchu. Živí se k těm, co byli odsouzeni k smrti, otáčeli zády.

Nabíjeli jsme děla, jak nám střelmistři poručili, ale už jsme nemysleli na vítězství nebo porážku. Snažili jsme se jen vyhnout pohledu na raněné a v hlavě nám zněly otázky kvůli zkáze kolem nás. Proč ten nebo tamten? Proč ne já? Ale nechtěli jsme odpověď. Chtěli jsme přežít. Existoval jen svět, který jsme viděli přes hlavně zbraní.

Konečně se dostavil tolik očekávaný účinek kořalky. V opilosti jsme se propadli do prázdnoty, jež povstala z hrůz kolem nás. Plavili jsme se po temném moři s jediným cílem: nedívat se dolů a neutopit se.

Ejnar vyhlédl ze střílny a zase zalezl. Byl nádherný jarní den a pokaždé, když se dostal na příjemné sluneční paprsky, čekal kulku do hrudi. Něco si pro sebe mumlal, i když sám nevěděl co. Nebyl na něj hezký pohled. Byl ušpiněný od krve a sazí a pořád mu krvácel nos, který čas od času utřel do rukávu a poté zaklonil hlavu, aby se to pokusil zastavit. V ústech cítil pachů žluči,

kteřou mohla spláchnout pouze kořalka. Jeho napětí se postupně měnilo v netečnost a pohyboval se spíše mechanicky. Se zkrva-veným vzezřením a pokálenými kalhotami na tom ale nebyl hůř než my ostatní. Žádný z nás už nevypadal živě. Podobali jsme se duchům z pradávnej bitvy – mrtvolý ležící několik týdnů na blátivém bojišti a zapomenuté v dešti.

* * *

Třikrát jsme viděli, jak se muži ze severní jednotky vystřídali, a zdálo se, že žádný z jejich výstřelů neminul cíl. Vypadalo to, že jednotky po obou stranách fjordu soustředily svou palbu na nás.

V jednu hodinu byla po rozbitém lanoví *Geffun* vztyčena signální vlajka. Byla to zpráva pro posádku *Kristiána VIII.*: nemůžeme udělat víc. Většina našich kanonů byla opuštěná a u těch, které stále střelily, byl nedostatek mužů. My, co jsme se ještě drželi na nohou, jsme pracovali uprostřed hromady mrtvol a umírajících, kteří nás ve svém blouznění a kalužích vnitřností, krve a výkalů prosili o společnost.

Zpráva, kterou jsme vyslali, byla zašifrovaná. Nepřítel na březích fjordu Eckernförde jí nemohl rozumět, ale posádka *Kristiána VIII.* věděla přesně, co znamenala.

Na válečné lodi zatím k velké ztrátě životů nedošlo. Brzy ráno byl zabit kvartýrmajstr z Nyborgu a od té doby byli zranění jen dva muži. Loď byla velkých zásahů ušetřena. Velitel Paludan byl nucen uznat, že náš oddíl jednotkám na severním a jižním břehu nezpůsobil významnou škodu. Bitva zuřila už přes šest hodin a vítězství bylo v nedohlednu. Každý věděl, že ústup byl nemožný.

Parníky *Hekla* a *Gejzír* byly nepoužitelné a vítr se obrátil proti nám. Takže když se velitel Paludan rozhodl vytáhnout vlajku příměří, alespoň prozatím to neznamenal kapitulaci, ale pouhou přestávku v bitvě.

Na břehu byl vysazen poručík s dopisem a za chvíli se vrátil se zprávou, že odpověď by měla přijít asi za hodinu. Přední i zadní plachty *Kristiána VIII.* byly uvázány a posádka dostala chléb

a pivo. Na palubě panoval klid, a ačkoli byli všichni hluší kvůli dělům, nikdo se vzdát nechtěl. Nanejvýš osazenstvo lodi cítilo nejistotu z dalšího průběhu bitvy. Pochopili, že *Gefjun* na tom nebyla nejlíp, ale ten krvavý zmatek na naší palubě si nemohli ani představit.

Laurids Madsen seděl o samotě, chlebem se snažil zahnat hlad a vůbec netušil, co ho čeká.

To už se z města Eckernförde vynořily tisíce lidí a zaplavily oba břehy. Laurids žvýkal chléb a pozoroval je. Brzy si uvědomil, že je tam nedovedla zvědavost. Na polích zapálili obrovské ohně a začali sbírat dělové koule, které se povalovaly na břehu. Poté je začali házet do ohně, dokud železo nebylo rudé, a nakonec je nacpali do vlastních děl. Na cestě z Kielu se objevila děla tažená koňmi a rozprostřela se za kamenné zdi, které lemovaly okolní pole.

Laurids si vzpomněl na svého otce, který mu vyprávěl o válce Angličanů s Marstalany. Dvě anglické fregaty zakotvily jižně od města a chtěly se zmocnit městských lodí, kterých v přístavu kotvilo asi padesát. Angličané vyslali tři čluny nacpané ozbrojenými vojáky, ale obyvatelé Marstalu je společně s jutskými granátníky dokázali zahnat. Když Angličané začali ustupovat, nemohli uvěřit vlastním očím.

„Nikdy jsem vlastně nepochopil, o čem přesně ta válka byla,“ říkával potom jeho otec. „Angličané jsou dobří námořníci a já s nimi nemám problém, ale naše živobytí bylo v nebezpečí. Kdyby nám vzali lodě, byl by to náš konec. Proto jsme vyhráli. Neměli jsme na výběr.“

Laurids seděl pod vlajkou příměří a pozoroval hemžící se davy. Nebyl si jistý, zda válce rozuměl o něco víc než jeho otec. Ještě před chvílí mu stačilo vědět, že měl dánskou vlajku bránit před Němci. Válka byla jako mořeplavectví. Mohli jste se naučit drhy mraků, směry větrů a proudů, ale moře stejně zůstalo navždy nepředvídatelné. Nezbyvalo než se přizpůsobit a snažit se dostat domů živý. Tady ve fjordu Eckernförde byla nepřitelem palba

z děl. Jakmile by se ji podařilo zastavit, cesta domů by byla volná. Takto válku chápal on. Nebyl vlastenec, ale nebyl ani jeho pravý opak. Bral život takový, jaký byl. Na obzoru zahlédl panoráma Marstalu, jaké bylo vidět jen z moře. Do výše se tyčil jeden z vysokých stěžňů, mlýnské lopatky a vysoká věž kostela. A tady se obyčejní lidé hrnuli do války. Nejen vojáci, ale i obyvatelé Eckernförde, přístavu, kam často vozil zásoby obilí. Přesně toho místa, odkud plul ten večer, když obrátil celý ostrov Ærø vzhůru nohama. Teď Eckernförd'ané stáli bok po boku na pláži, stejně tak jako kdysi Marstalané. Tak o čem tahle zatracená válka byla?

Od břehu se odrazila loď. V ní se vracel poručík *Kristiána VIII.* ze třetího vyjednávání. Bitva se pokaždé odložila. Průměr trvalo už dvě a půl hodiny a nyní bylo půl páté. Avšak podle zuřivého veslování námořníků bylo jasné, že se tentokrát stalo něco rozhodujícího. Zčistajasna se z pláže ozval hřmot děl. Vlajka průměří se pořád třepetala na stěžni, ale válka opět vypukla.

Kristián VIII. okamžitě palbu opětoval a *Geffun*, tichá jako loď duchů, se snažila uhnout z cesty. Vzdali jsme to a s vypětím posledních sil jsme se snažili pomocí malé kotvy posunovat vpřed.

Nepřítel změnil taktiku. Jednotky na obou stranách fjordu se, spíše než na nás, zaměřily na *Kristiána VIII.* ve snaze ho zapálit. Mnoho dělových koulí, které ho zasáhly, bylo rozžhavených do ruda, protože půlku odpoledne ležely v ohni. Eckernförd'ané nemarnili čas.

Paluba byla za okamžik poseta padlými a zraněnými muži. Útok přišel jako blesk z čistého nebe. Na několika místech vyšlehly plameny a my okamžitě utíkali k čerpadlům a hadicím. Praskající plameny se už ale nedaly uhasit.

Velitel Paludan poznal, že bitva byla prohraná. *Kristián VIII.* se palbě snažil uniknout, ale vítr byl stále špatný a loď se tedy pouze dokázala otočit tak, že ztratila svou výhodu, protože už k pobřeží nebyla otočená bokem. Jako by Němci uhodli velitelův plán, zaměřili se na plachty a lanoví. Nehodlali nás pustit jen tak.

Obrovská kotva byla vytažena, ale za cenu velkých ztrát. Na přídi přistály zápalné pumy a pod nohama nešťastníků, kteří

pracovali s navijákem, vybuchly granáty. Volali o posily a nově příchozí potom odkopávali mrtvé a raněné. Další várka granátů vyhodila do povětří držadla navijáku a nechala za sebou jen kusy dřeva, roztříštěné kosti a zmrzačené prsty. Konečně se kotvu podařilo vytáhnout, odkapávalo z ní bahno a visely z ní řasy. Jen při tomhle přišlo deset rodin o své blízké. Otcové a synové, kteří se už nikdy neměli vrátit domů.

Byla vytažena kosatka, přední plachty byly zajištěny a plachty byly vztyčeny. Jako jeden z námořníků, kteří měli na starost seřizování plachet, se Laurids s ostatními vyšplhal na ráhnoví, odkud měl skvělý výhled na bitvu.

Slunce zapadalo za obzor a krajinou fjordu se rozlévalo slabé světlo. Na červené obloze se rozprostíraly chomáče mraků a jen pár stovek metrů od fjordu bylo vše mírumilovné a svěží. Břehy byly ovšem posety ozbrojenými muži a artilerie pálila ze svého úkrytu za kamennou zdí. Ze břehu neustále létaly žhavé dělové koule, zatímco tisíce obyvatel pozvedlo zbraně a zamířilo.

Kdysi u mysu Horn Laurids visel na nejvzdálenějším konci ráhna. Ruce měl zmrzlé do morku kostí. K lanoví musel zpět doručkovat, ale nebál se. Teď se mu ruce třásly tak, že nedokázal rozvázat ani ten nejjednodušší uzel.

Během palby byly zničeny plachty, stěžně i lanoví. Kolem něj ze strážních košů postupně padali ostatní námořníci. Buď byli zasaženi granátem, pumou, nebo ostrou třískou z roztříštěného stěžně. Padali skrz napůl napnuté plachty a zdvihací lana a dopadali na palubu nebo do vody. Laurids se vzdal a vrátil se zpět k lanoví.

Na palubě panoval hrozný zmatek. Plachty nemohly být vztyčeny, protože zdvihací lana a vyztužení byly rozstříleny na kusy. Někteří členové posádky tahali za křížovou plachtu jako šílenec a skoro se jim podařilo ji vytáhnout, když tu se najednou zřítilo lanoví i s kladkou tak těžkou, že by dokázala rozdrtit každého, kdo by jí stál v cestě.

Každý pokus o záchranu *Kristiána VIII.* selhal. Nebylo možné jej řídit a vítr ho hnál k pevnině. Zvedal se silný víchr a mohutná loď byla bezmocně unášena ke břehu, kde ztroskotala východně

od jižní jednotky, která v zuřivém útoku na teď už bezbrannou loď pokračovala. V této pozici se dala použít jen děla na zádi, ale plavidlo se kymácelo tak prudce, že nic nedrželo na svém místě.

Potom se ozval výkřik: „Hoří paluba!“

Ve srovnání s tímhle předchozí výkřiky nic neznamenal. Jednotkou v nejvnitřnější části se prohnala ohnivá koule a poté skončila v podpalubí na pravoboku. Požár se rychle šířil a hrozilo, že se dostane ke skladu se střelným prachem. Za chvíli byl oheň na mnoha místech. Muži se ho snažili uhasit čerpadly, ale marně. Plameny byly příliš silné.

V šest hodin byla spuštěna vlajka a *Kristián VIII.* zastavil palbu. Bombardování nicméně pokračovalo další čtvrt hodiny, než nepřítel ukojil svou touhu po vítězství nad lodí, která se ještě před pár hodinami zdála neporazitelná.

Na znamení kapitulace byl velitel Paludan dopraven ke břehu a v ten moment posádka konečně opustila všechna odvahy. Nechali hašení a jen se potáceli kolem, byli špinaví a páchli. Jejich námořnické dovednosti jim teď byly k ničemu. S válkou a porážkou neměli žádné zkušenosti. Mysleli si, že válka bude zábava. Jenomže teď byli unavení a v hlavě neslyšeli nic než zvuk děl. Ta ostudná poslední část bitvy trvala hodinu a půl, ale bylo to jako věčnost. Nevěděli, co mělo následovat. Byli úplně vyčerpaní.

Někteří si sedli na palubu, která byla v jednom ohni, takže to vypadalo, jako kdyby se kazatelova varování o plamenech pekelných stala skutečností. Jiní jen nehybně stáli a zírali před sebe. Uvnitř byli zlomeni. Poručíci Ulrik, Stjernholm a Corfitz pobíhali kolem a křičeli jim do tváře. Pokud by se dalo předejít katastrofě a čest Dánska by se ještě po bitvě, na kterou mohli být těžko hrdí, dala zachránit, musí jednat. Teď jich bylo potřeba více než kdy před tím. Ale posádka byla hluchá a pohnuly s nimi jen kopance a postrkování.

Laurids byl s dalšími muži ve skladu se střelným prachem, který se nacházel v nejzadnější části lodi. Házeli sudy do vody, ale byla to pomalá práce. Bylo jich jenom pět a kdykoli tam byl přinucen jít další člen posádky, zase rychle upaloval pryč.

Najednou se ozvalo: „Všichni muži na palubu!“

Ihned věděli, co to znamenalo. Vyměnili si úzkostné pohledy, odhodili bomby a sudy a hnali se k žebříku. Na palubě viděli, že mezi vyděšenými námořníky pobíhaly ovce, telata, prasata, slepice a kachny, které se dostaly ze svých klecí. Prase se rypákem rochnilo v hromadě vnitřností a mlaskalo.

Muži pobíhali kolem, každý měl svůj důležitý úkol. Někteří běželi pro své oblečení a námořnické pytle, zatímco jiní vylezli na zábradlí a vypadali, že uvažovali nad skokem do ledové vody. Zraněným, kteří se všem pletli pod nohy, nikdo nevěnoval pozornost, takže byli nemilosrdně ušlapáni. Křičeli bolestí, ale nikdo je neslyšel. Většina posádky byla ještě několik hodin po skončení palby hluchá.

Laurids spěchal do ošetrovny v obavách, že by tam ranění mohli zůstat. Kouř stoupal přes těžká dubová prkna vzhůru. Laurids si rukou zakryl ústa a vstoupil do temného pokoje, kde k němu přistoupil ošetrovatel s rouškou na tváři.

„Přijde sem někdo?“ Laurids si uvědomil, že se mu vrátil sluch. „Musíme dostat zraněné nahoru, nebo se tady udusíme!“

„Půjdu pro pomoc!“ zakřičel Laurids.

Na palubě nebylo po důstojnících, kteří předtím posádku poháněli kopanci nebo plochou stranou mečů, ani stopy. Místo toho uviděl u žebříku dav mužů, a tak se k němu rozběhnul. Evakuace byla v plném proudu. Zahlédl dva poručíky, kteří si cestu k můstku snažili prosekat. Zástupce velitele, kapitán Krieger, stál stranou a vše pozoroval zvláštním nepřítomným pohledem, dalekohled mu visel na zádech, pod paží svíral zarámovaný portrét své ženy a druhou rukou zasalutoval.

„Dokázali jste, že jste stateční muži,“ mumlal pořád dokola, jako by tomu politováníhodnému davu žehnal. „Splnili jste svou povinnost. Všichni jste mí bratři.“

Nikdo si ho nevšímal. Každý muž se soustředil jen na překážku, která mu bránila na cestě za svobodou – námořníka, který stál před ním a blokoval cestu. Laurids došel ke Kriegerovi a zařval mu do obličeje:

„Ranění, kapitáne Kriegere, ranění!“

Kapitán se na něj zadíval, ale pohled měl pořád vzdálený. Položil Lauridsovi ruku na rameno. Ten cítil, jak se kapitán chvěje, ačkoli jeho hlas byl klidný, téměř netečný.

„Bratře, až budeme na břehu, promluvíme si jako sobě rovni.“

„Ranění potřebují pomoc!“ zakřičel znovu Laurids. „Celá loď brzo vybuchne.“

Kapitán pořád svíral jeho rameno.

„Ano, ranění,“ řekl stále tím klidným monotónním hlasem, „ti jsou také mí bratři. Až budeme na břehu, promluvíme si jako sobě rovni.“ Jeho hlas se změnil v mumlání a potom znovu začal opakovat ta samá slova. „Dokázali jste, že jste stateční muži. Splnili jste svou povinnost. Všichni jste mí bratři.“

Laurids kapitána nechal být a obrátil se k davu, jenž se snažil dostat ven. Chytil muže za ramena a křičel, že ranění potřebují pomoc. První muž na to zareagoval tak, že mu dal pěstí. Druhý jen nevěřícně zakroutil hlavou a s novou energií se vrhnul zpět do tlačence.

Evakuace se zrychlila. Ze břehu vyrazily rybářské lodě, aby zachránily posádku lodi, která je ještě před pár hodinami bombardovala. Hlavní lodní člun se neustále plavil od lodi k pláži. Laurids se nahnul přes okraj a spatřil zuřící plameny, které šlehaly ze střílen. Už nezbývalo mnoho času.

Kouř se valil ze všech otvorů a za chvíli se nahoře dýchalo stejně špatně jako v podpalubí. Znovu se vydal na ošetřovnu, ale brzy to musel vzdát. Kouř už byl tak hustý a dusivý, že nebylo možné, aby tam byl ještě někdo naživu.

„Je tu někdo?“ zavolal, ale odpovědi se nedočkal.

Kouř mu spaloval plíce a se záchvatem kašle mu vyhrkly slzy. Se zavřenýma bolavýma očima spěchal zpátky na palubu. Dým ho dočasně oslepil. Nahoře uklouzl po lepkavých lidských výkalech a vnitřnostech a upadl. Jeho ruka se dotkla něčeho měkkého a vlhkého. Okamžitě se postavil a ruku si otíral o špinavé kalhoty. Nesnesl myšlenku, že se dotkl krve a útrob jiného člověka. Bylo to pro něj jako ledová sprcha.

Dopotácel se k zábradlí, kde kouř nebyl tak hustý, a snažil se rozkoukat. Uslzenýma očima rozpoznal člun, který uvízl na mělčině. Posádka proto musela vyskočit a přebrodit se na břeh, kde na ni čekali nepřátelé. Člun se nakonec podařilo vyprostit a ten se ihned vydal ke *Kristiánovi VIII.*, zatímco pár rybářských lodí, které byly poblíž, vyrazilo zpět ke břehu. Člun se nakonec rovněž otočil. Z lodi se ozvaly hlasité protesty a nářek.

Laurids ustoupil od okraje a zmizel v oblaku kouře.

„VIDĚL JSEM LAURIDSE,“ říkával později Ejnar. „Přisahám, že jsem ho viděl.“

Když *Kristián VIII.* vybouchnul, Ejnar stál na pláži. Pod dozorem ho z *Geffun* odvezli na břeh, kde se připojil k ostatním přeživším z fregaty, kteří čekali, až je odvedou. Zdálo se, že Němce vítězství zaskočilo, a vůbec nevěděli, co by s námi měli dělat. Náš počet se neustále zvětšoval, protože se na břeh museli dostat muži ze dvou poražených lodí.

Potom se odněkud z vody ozval varovný výkřik.

Předtím většina z nás jen seděla na pláži a upřeně pozorovala písek. Byli jsme unavení a sklíčení, a navíc na nás vojáci mířili bajonety, které drželi v chvějících se rukou. Nyní jsme ale vzhlédli. Ze zádě válečné lodi vyšlehl se zaburácením sloup ohně. Za chvíli přibýly další, protože se oheň dostal ke skladu se střelným prachem. Ve vteřině ze stěžňů a ráhen zbylo jen uhlí, plachty shořely na popel a mohutný dubový trup byl pro plameny jen bezmocnou hračkou. To nejhorší ovšem mělo teprve přijít. Silný žár zažehl opuštěná děla, která byla stále nabitá. Teď všechna najednou plivala smrtící náklad ke břehu.

Jak dělové koule dopadaly na zalidněnou pláž, ozýval se vyděšený řev. Smrt si nás vybírala náhodně. Z nebe padaly hořící zbytky lodi a ničily vše, co zasáhly. Hodina vítězství byla oslavena pouze nářkem mužů. Tak loď ještě naposledy pozdravila vítěze i poražené – vražedný útok, jenž zasáhl spojence i nepřítele. Ohnivý déšť ve fjordu Eckernförde ukázal pravou tvář války.

Na okamžik to vypadalo, že na břehu nikdo nepřežil. Všude ležela těla, nikdo nestál. Mnoho jich leželo tváří dolů s roztaženými rukama, jako by se modlila k plamenům, jež tančily na hladině. Tu a tam v písku ležel kus hořících trosek. Někteří muži se vysíleně vyškrábali na nohy a úzkostlivě pozorovali planoucí loď. Přes vodu se nesly nářky. Čluny, které posádce spěchaly na pomoc, byly zasaženy a rovněž zapáleny. Poručík Stjernholm a čtyři další muži mířili ke břehu s lodní truhlou, ale když *Kristián VIII.* vybuchl, záď jejich plavidla vyletěla do povětří. Truhla byla ztracena, avšak poručík se dokázal zachránit. Na břeh se s ním dostal jen jeden další muž. Oba byli promočení na kost. Zbytek mužů se utopil.

Na břehu byl slyšet jen nářek raněných a praskání hořících trosek. Najednou se ozvalo:

„Viděl jsem Lauridse! Viděl jsem Lauridse!“

Rozhlédli jsme se. Poznali jsme Ejnarův hlas, ale předpokládali jsme, že ten chudák přišel o rozum. Pak zavládl chaos, všichni křičeli jeden přes druhého, jako kdyby to byl jediný způsob, jak si ověřit, že jsme byli opravdu naživu. V tom zmatku jsme našim věznilům mohli uprchnout, ale přišli jsme o odvahu i o schopnost jednat. Museli jsme se spokojit s přežitím, na nic jiného jsme se nezmohli.

Naši věznilé na tom nebyli o moc lépe. Když nás odváděli, tváře měli strnulé a mlčeli. Byli svědky zkázy, která je minula jen tak tak. Naše procesí vypadalo spíše jako hromadný ústup z bojiště než organizovaný přesun zajatců.

Němci nás sice porazili, ale na jejich tvářích nebylo po radosti ani památky. Vítěze i poražené spojovaly nepředstavitelné hrůzy války.

ODVEDLI NÁS DO ECKENFÖRDSKÉHO KOSTELA, jehož podlaha byla pokrytá slámou, na kterou jsme se vyčerpaně zhroutili. Byli jsme promočení a klepali jsme se zimou. Dubnové noci byly chladné. Ti z nás, kterým se podařilo zachránit majetek, se převlékli a těm méně šťastným půjčili, co bylo třeba. Brzy jsme dostali jídlo darované od místních obchodníků: celozrnný chléb, pivo a uzenou slaninu. Nikdo v Eckernförde nečekal, že město bude plné válečných zajatců. Všichni vlastně předpokládali, že ještě před rozbřeskem budou ulicemi svobodně pochodovat dánští vojáci. Jenomže místo toho, aby obyvatelé byli pod dozorem, sami se stali hostiteli.

Do kostela přišly stařenky a těm, co měli peníze, prodaly chléb a kořalku. Jednou z nich byla matka Ilsa s bolavou kyčlí. Jednoho vězně pohládila umouněnou rukou po tváři a zamumlala: „Ubožátko.“

Poznala ho z jeho předchozích návštěv města. Jednou jsme si od ní všichni koupili kořalku. Muž ji popadl za ruku.

„Neříkej mi ubožátko. Přežil jsem.“

Byl to Ejnar.

Ve chvíli, kdy byla vztyčena signální vlajka, se Ejnar vydal hledat Krestena, ale nenašel ho ani mezi živými, ani mezi raněnými. Mnoho mrtvých leželo tváří k zemi, takže je Ejnar musel otočit. Někteří měli dokonce ustřelený obličej. Kresten nebyl ani mezi těly u děla číslo sedm.

Torvald Bønnelykke, jenž stál u dalšího kanonu, přišel za Ejnarem.

„Hledáš Krestena?“ zeptal se.

Pocházel z Marstalu a byl u toho, když jim Kresten líčil své ponuré předtuchy.

„Leží támhle,“ ukázal, „ale nepoznáš ho. Dělová koule mu urvala hlavu. Stál jsem vedle něj, když se to stalo.“

„Takže měl pravdu,“ řekl Ejnar. „Zatraceně hnusná smrt.“

„Smrt jako smrt,“ odvětil Bønnelykke. „Nevím, jestli je jeden způsob lepší než druhý, výsledek je vždycky stejný.“

„Měl bych najít jeho věci. Slíbil jsem mu to. Neviděls Malýho Klausena?“

Bønnelykke zavrtěl hlavou. Všude se na něj ptali, ale nikdo o něm nic nevěděl.

Bylo kolem desáté hodiny. Unaveni jsme se chystali ke spánku, když se dveře do kostela otevřely a dovnitř přivedli dalšího vězně, jenž byl zachumlaný v obrovské dece. Neustále kýchal a celý se třásl.

„Zatraceně, mně je kosa,“ zachroptěl a znovu hlasitě kýchl.

„Bože můj, no snad to není Malej Klausen!“

Ejnar se vyškrábal na nohy a šel ke svému příteli.

„Takže jsi naživu.“

„To si sakra piš. Říkal jsem ti, že přežiju. Místo toho mě zabije ta hrozná rýma. Je mi pěkně blbě.“ Znovu kýchl.

Ejnar ho vzal kolem ramen a dovedl ho ke slaměné posteli, kterou si pro sebe přichystal. Cítil, jak se Malý Klausen pod pokrývkou klepal a jeho tvář vypadala horečnatě.

„Máš nějaký suchý oblečení?“

„Ne, nepodařilo se mi ten zatracený námořnický pytel zachránit.“

„Vem si tohle. Doufám, že ti nevadí, že jsou to Krestenovy věci.“

„Takže on je...“

„Jo, ukázalo se, že měl pravdu. Co se ale stalo s tebou? Všude jsme tě hledali. Myslel jsem, že jsi...“

„Neříká se náhodou, že pokud máš viset, tak se nemůžeš utopit? Vypadá to, že náš Pán rozhodl, že umřu na rýmu místo v boji. Celou bitvu jsem strávil v křesle starýho loďmistra na boku lodi.“

Měl jsem zadělávat díry olověnými deskami. Ty svině na mě pořád střílely, ale vždycky minuly.“

„To jsem si nemyslel, že jsi takovej slaboch,“ řekl Ejnar. „Trocha čerstvýho vzduchu nemůže škodit, ne?“

„Zbytek té mizerné posádky na mě úplně zapomněl. Trčel jsem tam celý den, nohy jsem měl ve vodě a byla mi hrozná kosa.“ Ozvalo se další kýchnutí. „Do člunu jsem se dostal až po evakuaci. To už jsem z té zimy docela zmodral. Když jsem se dostal na břeh, nemohl jsem skoro ani chodit.“ Oblékl si suché šaty, třel se, aby se aspoň trochu zahřál, a rozhlížel se po kostele. „Kolik jich umřelo?“

„Myslíš Marstalany?“

„Jasně, koho jinýho?! Ty další neznám.“

„Myslím, že jsme ztratili sedm mužů.“

„Byl mezi něma Laurids?“

Ejnar sklopil zrak. Pak se přikrčil, jako by se za něco styděl. „Na to nemůžu odpovědět.“

„Nemyslíš tím, že vzal roha, že ne?!“

„Ne, ne tak docela. Viděl jsem ho, jak vyletěl k nebi. A pak jsem viděl, jak zase spadl dolů.“

Malý Klausen na něj zůstal nevěřícně zírat a potom potřásl hlavou.

„Oči mi říkají, že zraněnej nejsi,“ řekl, „ale podle toho, co slyším, to vypadá, že ti šplouchá na maják.“

Znovu kýchl a posadil se. Ejnar si sednul vedle něj a koukal do prázdna. Možná opravdu zešílel. Malý Klausen vzal přítele kolem ramen.

„To bude dobrý,“ utěšoval ho, „rozum se ti zase vrátí.“

Odmlčel se. Potom tiše dodal: „Ale myslím, že na Lauridse můžeme zapomenout.“

Tak tam vedle sebe seděli a nic neříkali. Za chvíli si lehli a vyčerpaně usnuli.

V sedm ráno nás vzbudili a dostali jsme další porci chleba, slaniny a teplého piva. O hodinu později nás chtěli spočítat. Na důstojníka, jenž měl zapsat naše jména a bydliště, aby mohli poslat

zprávu rodinám, jsme se úplně sesypali a křičeli jsme na něj jeden přes druhého. Takže v deset hodin, kdy přišel rozkaz, aby nás odvedli do pevnosti v Rendsburgu, měl zapsanou teprve polovinu jmen.

Před kostelem nás postavili do řad. Něco se změnilo.

Zdálo se, že se město Eckernförde začalo k poraženému nepříteli obracet zády a strážé s námi začaly ztrácet trpělivost. Mnoho z nás ještě stále nedoslýchalo kvůli bitvě z předchozího dne, takže rozkazy neslyšeli, ani když jim je řvali do tváře. Buď do nás tedy strkali, anebo nás bili. Obyvatelé se kolem nás shromáždili a bavili se naším ponížením. Zástup námořníků se šavlemi u pasu na nás pokřikoval oplzlé nadávky, které jsme museli v tichosti snášet.

Hlavní silnice vedla podél pobřeží, takže jsme se mohli ještě naposledy podívat na následek naší nevysvětlitelné porážky – trosky *Kristiána VIII.* vznášející se na hladině. Z trupu pořád stoupal dým a břeh byl posetý kusy stěžňů a ráhen, jež se tam dostaly díky explozi. Mezitím se Němci činili a jako mravenci ohlodávající mrtvolu lva se snažili posbírat vyplavené věci, které ještě nedávno patřily jedné z nejlepších lodí dánského námořnictva. Prošli jsme kolem jižní jednotky, kterou jsme celý den bombardovali a jež náš osud nakonec zpečetila. Dokonce i nevzdělanci dokázali spočítat nepřítelovu palební sílu. Čtyři děla! Nic víc. Souboj Davida a Goliáše. A Goliášem jsme byli my.

Předjelo nás několik vozů, ve kterých byli důstojníci z *Kristiána VIII.* a *Geffjun*. Rovněž mířili do zajetí do Rendsburgu. Zasalutovali jsme a oni pak zmizeli v oblaku prachu. Přikodrcal se další povoz, z něhož se ozýval smích. Byli to nějakí holštýnští důstojníci a mezi nimi seděl muž bez klobouku.

Malý Klausen a Ejnar na sebe pohlédli.

„Sper to d’as,“ řekl Malý Klausen, „to byl Laurids!“

„Já ti to říkal. Vyletěl k nebi a zase se vrátil.“

Na tváři Malého Klausena se objevil úšklebek.

„Je mi putna, jak to udělal! Nejdůležitější je, že žije.“

Kousek před námi povoz zastavil, důstojníci vystoupili a s Lauridsem si potřásali rukou. Jeden mu do kapsy kabátu strčil flašku kořalky a druhý mu do ruky nacpal balíček bankovek. Potom zasalutovali a odešli. Laurids tam chvíli jen tak nejistě stál. Malý Klausen na něj zavolał jménem. Pohlédl naším směrem a váhavě zvedl ruku. Jeden voják ho chytil za paži a postrčil ho do davu ke dvěma známým Marstalanům.

„Lauridsi!“ vykřikl Malý Klausen. „Myslel jsem, že jsi mrtvej.“

„Taky že jo,“ řekl Laurids, „viděl jsem holou zadnici svatýho Petra.“

„Holou zadnici svatýho Petra?“

„Jo, vyhrnul si halenu a vyšpulil na mě zadek.“

Laurids z kapsy vylovil flašku kořalky a dal si pořádný doušek. Podal ji Malému Klausenovi, který se zhluboka napil, a pak ji nabídl Ejnarovi, jenž stále nic neřekl.

„Tos nevěděl,“ prohlásil Laurids, „že když ti svatej Petr ukáže prdel, tak ještě nepřišel tvůj čas?“

„A tak ses rozhodl vrátit se na zem.“

Ejnarovi se po tom vysvětlení rozzářil obličej a jeho hlas zněl, jako kdyby ho právě zprostiti obžaloby.

„Viděl jsem to,“ řekl. „Stál jsi na palubě, když *Kristián VIII.* vybuchl. Vyletěl jsi nejméně deset metrů vysoko a pak jsi dopadl zpět na nohy. Malý Klausen říkal, že mi šplouchá na maják. Ale já to viděl. Stalo se to, že jo?“

„Bylo tam vedro jako v pekle,“ odpověděl Laurids, „nahore už bylo chladněji. Viděl jsem zadek svatýho Petra a věděl jsem, že neumřu.“

„Ale jak ses dostal na břeh?“ zeptal se Malý Klausen.

„Pěšky,“ odvětil Laurids.

„Pěšky? Nechceš mi snad tvrdit, že jsi šel po vodě, že?“

„Ne, říkám, že jsem šel po mořském dnu.“

Laurids se zastavil a ukázal na své boty. Někdo za ním narazil do jeho širokých zad a on vyletěl z řady. Přispěchal voják a strčil do Lauridse pažbou zbraně.

Laurids se otočil.

„Klídek, klídek,“ řekl poněkud přiopile. S uklidňujícím gestem se vrátil do řady a znovu chytil tempo pochodu.

Voják pochodoval vedle něj.

„Nechtěl jsem ti ublížit,“ řekl dánsky. Měl šlesvický přízvuk.

„Nic se nestalo,“ odpověděl Laurids.

„O tobě jsem slyšel,“ pokračoval voják, „ty jsi ten, co i s lodí vyletěl do vzduchu a přistál zpět na nohou, ne?“

„Jo, to jsem já,“ pravil Laurids a důstojně se narovnal. „Na nohy jsem dopadl díky Bohu a holínkám.“

„Holínkám?“

Ted' se nechápavě zatvářil Ejnar.

„Jo,“ řekl tónem, jako by něco vysvětloval dítěti, „to kvůli holínkám jsem dopadl na nohy. Zkoušeli jste si někdy moje boty? Jsou zatraceně těžké. Nikdo by s nimi v nebi dlouho nevydržel.“

„Je to jako Vzkříšení,“ zalapal voják po dechu.

„Blbost,“ odfrkl Laurids příkře, „Ježíš holínky nenosil.“

„A navíc mu svatej Petr nikdy neukázal holou zadnici,“ dodal Malý Klausen.

„Přesně,“ řekl Laurids a podal jim flašku.

Nabídl i vojákovi. Ten se rychle podíval přes rameno a pořádně si lokl.

Naše veselí nicméně brzy opadlo. Do Rendsburgu to bylo třicet kilometrů a my museli jít celý den. Když se na nás přišli podívat farmáři, nevšímalí jsme si jich – naše chvástání bylo pryč. Klopýtali jsme vpřed a většina se dívala do země. Dostihla nás hrozná únava, ale netušili jsme, zda to bylo kvůli bolavým nohám nebo skleslé náladě. Vše nám už bylo jedno a naráželi jsme do sebe jako opilci, ačkoli v pravém alkoholovém opojení byl jen Laurids. S ním ta svízelná situace ani nehnula. Pochodoval dál a broukal si pro sebe písničky, které navzdory jeho návštěvě Boha měly do zbožnosti daleko. Nakonec zmlkl i on a plahočil se dál s přivřenýma očima, takže to vypadalo, že ho opilost uspávala za chůze.

Čas od času jsme zastavili u nějakého jezírka, abychom se napili. Zatímco jsme nabírali vodu do klobouků a posílali jsme ji

dál, vojáci nás hlídali s nachystanými bajonety. Potom jsme zase pokračovali v cestě. V půli cesty do Rendsburgu byla naše stráž vystřídána a Ejnar s Malým Klausenem se s přátelským vojákem rozloučili. Laurids byl pořád ztracený ve svém vlastním světě. Voják na něj naposledy pohlédl a prohodil pár slov se svým pruským náhradníkem. Prus si Lauridse pochybovačně prohlédl a zavrtěl hlavou. Celou cestu po něm ale pokukoval.

Do Rendsburgu jsme dorazili za soumraku. Řeči o bitvě nás předcházely a silnice i hradby se jen hemžily lidmi, kteří se přišli podívat na zajatce. Prošli jsme městskou branou, překročili jsme most a pokračovali dál vnitřní bránou, kudy jsme se dostali do úzkých uliček ve středu města. Tam se na nás přišly podívat tisíce dalších zvědavců a stráž musela zamířit zbraněmi, aby nám uvolnila cestu. Mezi diváky bylo mnoho pěkných dívek a opravdu nás mrzelo, že se na nás dívaly s takovým opovržením.

Drželi nás ve starém prostorném kostele, kde bylo na podlaze uvnitř tolik slámy, že to vypadalo spíše jako stodola než Boží dům. Celý den jsme nic nejedli, ale teď přinesli pytle plné sucharů a teplé pivo. Suchary musely být několik let staré, protože se nám v ústech úplně rozdrolily, avšak pivo jsme uvítali. Zaplnili jsme celý kostel a usnuli jsme velmi rychle.

Druhý den, na Bílou sobotu, jsme bloumali kolem, hodnotili jsme ubytování a spánek, nacházeli jsme další přátele, anebo jsme si naopak všímali dalších ztrát. Byli zde muži z *Geffun* i *Kristiána VIII*. V některých částech kostela stály židle a v oknech byly záclony. Tato místa byla rychle obsazena a jejich vlastnictví bylo považováno za výsadu. My z Marstalu jsme se shromáždili v místnosti u kněžiště. Ostatní také zůstali se svými krajany. Táhle byli muži z *Ærøskøbingu*, jinde lidé z ostrova Fyn, muži z Lollandu nebo z Langelandu. V kostele vystlaném slámou jsme v podstatě vytvořili jakousi mapu.

Kázeň nám byla cizí. U námořnictva jsme byli příliš krátce na to, abychom si vážili rozkazů, které jsme si nevymysleli sami.

Po tom, co nám loď shořela pod nohama, jsme od důstojníků byli odděleni, takže jsme teď měli jen jediného velitele – žaludek. Když se ráno otevřely dveře a stráž přinesla chléb, strhla se mela a každý myslel jen na vlastní hlad. Nakonec vojáci vyhodili chleby do vzduchu a my se o ně rvali jako divá zvíř. Ejnarovi někdo vyrval bochník z rukou a Malý Klausen dostal kopanec do holeně. Celé to bylo zahanbující, a zbytky kázně, které nám doba u námořnictva vštípila, byly ty tam. V novém řádu, jež jsme byli nuceni nastolit, bylo bojové umění užitečnou dovedností. Pouze Laurids se zdál být nad věcí a vypadal, že ho netrápí hlad ani žízeň.

Další jídlo bylo rozdělováno formou vojenského cvičení, takže na nás major a seržant křičeli rozkazy. Přivedli loďmistry z *Geffun* a *Kristiána VIII.*, kteří nás rozdělili do stejných skupin po osmi jako na lodi, abychom se mohli spořádaně najíst. Všichni jsme dostali lžici a kovovou misku a seřadili jsme se u oltáře. Svým způsobem to bylo opravdu jakési přijímání, protože proměnění žalostně vyhlížející hmoty v miskách na něco požitelného sebralo i ten poslední kousek představitosti. Směsici kaše a sušených švestek jsme snědli pouze z čiré nezbytnosti. Poté jsme ulehli na slámu ke spánku. Vyčerpání, jež se dostavilo den po porážce, se nás nechtělo pustit.

Pozdě odpoledne se dveře kostela opět otevřely a dovnitř vstoupila skupina důstojníků doprovázená dobře oblečenými muži, kteří nepochybně patřili k významným občanům Rendsburgu. Mezi nimi byl i pruský voják, jenž si ve druhé části pochodu nedůvěřivě prohlížel našeho známého měšťana. Zatímco návštěvníci čekali u vchodu, Prus se začal procházet po kostele, jako by někoho hledal. Konečně spatřil Lauridse a nařídil mu, aby vstal a šel s ním k pánům a důstojníkům. Začali spolu mluvit a bylo jasné, že Lauridse vyslyšeli. Po chvíli se opakovalo to samé, jako když se loučil s holštýnskými důstojníky na cestě do Rendsburgu – podali Lauridsovi balík bankovek a slušně se rozloučili. Pár těch slušně oblečených lidí dokonce sundalo klobouky.

Laurids, nebeský cestovatel, se stal senzací.

Příběh se už roznesl po celém kostele. Ukázalo se, že Ejnar nebyl jediný, kdo při výbuchu *Kristiána VIII.* viděl Lauridse vyletět do nebes a pak, jak se znovu zázračně objevil na hořící palubě, když plameny ustoupily. Všichni věřili, že to byl jen přelud. Iluze způsobená šílenstvím ze smrtelného nebezpečí bitvy, a proto o tom nikomu neřekli. Nyní ale přinášeli nám ostatním svědectví a brzy se před Lauridsem shromáždil ohromný dav.

Chtěli jsme vědět, jak to, že neměl spálené vlasy ani oblečení.

„Moje boty jsou ohořelé,“ řekl a zvedl nohu, abychom se o tom mohli sami přesvědčit.

„A tvoje nohy?“ ptali jsme se dál.

„Smrdí,“ řekl Laurids.

Ejnar nemohl z Lauridse spustit zrak. Díval se na něj jako na cizince a přesně tím se pro něj Laurids stal. Jednal s ním až s ostýchavou servilností a zdálo se, že se v jeho přítomnosti nedokázal chovat normálně. Naopak Malý Klausen tuto událost přijal. Nebo spíše přistoupil na to, že ostatní věřili v Lauridsovo nanebevstoupení. Sám už od začátku pochyboval, takže když se stal věřícím, bylo to spíše v zájmu udržení přátelství, aby se třeba také mohl zasmát společnému vtipu. Podle něj byl Laurids rozený šprýmař. Nejprve nechal celý ostrov uvěřit, že se blíží Němci. Teď pro změnu nechal věřit Němce, že se dostal do nebe, z něhož byl zase propuštěn. Kvůli tomuto úspěchu k němu Malý Klausen choval neskonale uctíváním. Ten Laurids byl neuvěřitelný chlap!

Laurids pořád trval na svém příběhu a kostel se denně plnil ženami, které dostaly povolení, aby nám mohly prodávat kávu, koláče, kváskový chléb, vejce, máslo, sýr, sledě nebo papír. Posádka z *Geffun* u sebe nějaké peníze měla, protože předtím, než důstojníci hodili lodní truhlu přes palubu, aby ji nedostal nepřítel, ji otevřeli a každému z nás dali pár mincí. Navíc se většině z nás podařilo majetek zachránit.

My Marstalané jsme se cítili privilegovaně, jelikož jsme všichni, až na Lauridse, byli právě na *Geffun*. Laurids si z *Kristiána VIII.* nic neodnesl, tedy kromě oblečení a pověsti hvězdného cestovatele. Nicméně to poslední mu zajistilo docela slušný příjem.

Kapsy měl nacpané pětimarkovými mincemi, které dostal od zvědavých Němců. Když Laurids viděl, že jsme měli všeho dost, koupil porce navíc a rozdělil je mezi posádku *Kristiána VIII.*, která byla stejně jako on donucena opustit loď bez veškerého majetku. Dary přijali s vděčností a tento čin jeho pověst ještě vylepšil.

Když jsme se probudili, byla Velikonoční neděle a my ji měli strávit zamčení v kostele. Leželi jsme na slámě a zírali jsme na vysoké zdobené klenby. Kolem byly temné obrazy v těžkých pozlacených rámech, sochy vyřezané ze dřeva a ze stropu, který se tyčil vysoko jako stěžeň, visely lustry. To vše mělo do marstalského kostela s modrými lavicemi a holými bílými stěnami daleko. Žádný kněz se ovšem ani neukázal. Stejně jsme na bohoslužbu neměli náladu. Sláma byla pro zvířata a my se cítili jako prasata ve chlévě. Mohutné klenby kostela v nás nevzbuzovaly ani tak pocit náboženského rozjímání jako spíše posměch a ponížení. Byli jsme poraženi a okradeni nejen o svobodu, ale i o hrdost, což bylo mnohem horší. Bojovali jsme beze cti. Možná nám to měl někdo v budoucnu vyvrátit a jednoho dne tomu měli někteří z nás dokonce uvěřit. Ale nyní jsme měli události z fjordu Eckernförde v čerstvé paměti a ta nám nic nenalhávala. Byli jsme zmatení a vyděšení – ano, i opilí. Ti z nás, kteří byli zkušení námořníci, se nevyznali v boji, a naopak cvičení vojáci neměli ani tušení o mořeplavectví.

Kapitán Krieger vyletěl do povětří i s obrazem své ženy (Pane, měj s duší toho pomateného chudáka slitování), kdežto velitel Paludan byl první, kdo skočil do záchranného člunu a dostal se do bezpečí na břehu. Bylo to jednání hodné velitele? Jednalo se o čin, který mohl čestný námořník ctít?

Seděli jsme na slámě jako ubožáci, vlastně jsme nic jiného ani nebyli, a pozorovali jsme klenbu. A ta se nám z té výšky pošklebovala.

Na několika místech kostela jsme našli vědra s kořalkou a mohli jsme zadarmo vypít, kolik jsme chtěli. Prodavačky tvrdý alkohol neprodávaly, ale už první den zajetí německý armádní doktor prohlásil, že kořalka je pro zdraví dobrá, takže jsme se ke džberům

vrhli jako prasata ke korytu. Jako prasata jsme se rovněž váleli ve slámě. Prasata, která se prozatím vyhnula řeznické kudle. Sice jsme byli naživu, ale rozhodně jsme už nebyli lidmi.

Také jsme zapáchali. Během bitvy jsme si pokáleli kalhoty, takže jsme páchli nejen strachem, ale i exkrementy. Copak není veřejným tajemstvím, že si člověk ve válce pustí do kalhot jako vystrašené dítě? Jako námořníci jsme se báli utopení, ale nikdo z nás se nepodělal, když víchr vyrvál stěžeň i s ráhnem, nebo když vše na palubě smetla vlna.

A v tom byl ten rozdíl – moře na naši mužnost bralo zřetel, ale kanony ani zdaleka.

„Hej, nebešťane,“ zavolali jsme na Lauridse a ukázali jsme na kazatelnu, „je Velikonoční neděle! Pověz nám o svatým Petrovi a jeho holým zadku!“

Laurids s lehkým klopýtáním vyšplhal po schodech na kazatelnu. Jeho povznesená nálada byla pryč a byl opět opilý jako my ostatní. Kazatelna sice nesahala tak vysoko jako stěžeň, ale i tak nahoře dostal závrať. Mohla za to kořalka.

Laurids ztroskotal dvakrát v životě. Ve druhém případě stál celou noc na ploché skále v moři blízko Mandalu, kde šla jeho loď ke dnu. Cítil smutek i strach a od smrti ho dělil jen krůček. Voda kolem něj šplouchala až do rána, kdy ho našel lodivodský člun a posádka mu hodila záchranné lano. Tehdy se necítil zahanbeně, protože ho porazilo moře, což nebyla žádná ostuda. Nebyl špatný mořeplavec a moc dobře to věděl. Nicméně proud, vítr a tma byly tehdy silnější. V bitvě u fjordu mu ale námořnické dovednosti byly k ničemu a porazil ho slabší nepřítel. Ta prohra a zbabělé chování jeho velitele ho připravily o všechnu čest.

Jak tam nahoře stál, zjistil, že vlastně neměl co říct. Zhoupł se mu žaludek. Pak se předklonil a vyzvracel se.

To jsme přijali s jásotem a potleskem.

Tohle bylo kázání, které jsme všichni dokázali ocenit.

Zbytek dne Laurids mlčel. Opět za ním přišli důstojníci a místní osobnosti, aby si vyslechli příběh o jeho nanebevstoupení. Avšak

on se k nim na slámě otočil zády jako medvěd v zimním spánku. Nabízeli mu peníze, ale ani to ho nepřinutilo otočit se. Nezbylo jim tedy nic jiného než odejít. V následujících dnech jeho sláva začala upadat. Setkání s lidmi a vyprávění o onom světě by mu určitě vynášelo, ale on měl mrzutou náladu.

Bud' ležel na slámě, anebo rázoval sem a tam s rukama založenými na prsou a mračil se.

„Přemýšlí,“ řekl Ejnar, jenž byl plný úcty.

Ejnar jako jediný zůstal Lauridsovým stoupencem. Kdyby ovšem chtěl, mohl by založit celou sektu.

Nám ostatním se ale nálada zlepšila. Utvořili jsme malé skupiny a brzy se z různých koutů kostela ozývala hudba a zpěv. Nejprve jsme se drželi pohromadě podle našich krajů, ostrovů nebo měst a na „cizince“ jsme pohlíželi skoro jako na nepřátele. Hudba nás ale sblížila. Táhle seděl muž z jednoho ostrova vedle jiného z Jutska, jinde zase obyvatel Lollandu vedle krajana ze Zélandu. Dokud jsme zpívali, bylo nám jedno, že jsme byli ve válce. Nutno dodat, že naše písně byly dost ovlivněné kořalkou.

O pár dní později přišel Malému Klausenovi dopis z domova. Byl od jeho matky, která mu v něm líčila vlastní verzi toho osudného Zeleného čtvrtka, kdy se odehrála bitva. Ejnar a Laurids si k němu přisedli na slámu a připojil se k nim i Torvald Bønne-lykke. Všichni jsme dychtili po novinkách z domova. Malý Klausen četl nahlas koktavým hlasem a dělal dlouhé pauzy.

Matka mu psala, že v Marstalu slyšeli rány z děl již od časného rána a podle rámusu to vypadalo, jako by bitva probíhala u vlnolamu, a ne na druhé straně Baltu. Hřmot byl obzvláště silný během kázání pastora Zachariassena. Podlaha v kostele se doslova chvěla pod nohama a vikář byl dojat k slzám.

Kolem poledne zavládlo ticho, ale nikdo se nedokázal uvolnit. Místo toho, aby šli Marstalané domů na oběd, toulali se ulicemi a probírali průběh bitvy. Pár lidí, kteří měli s bojem nějakou zkušenost, trvalo na tom, že nebylo možné, aby Dánové prohráli. Byli mezi nimi například tesař Petersen, starý Jeppe, a dokonce

i paní Weberová. Tedy ti, kteří se účastnili velké mobilizace tu noc, kdy jsme mysleli, že dorazili Němci. Pobřežní jednotka přece nemohla zničit válečnou loď. To, co obyvatelé celý den slyšeli, byl nesporně sladký zvuk vítězství, takže Němci museli dostávat pěkně na frak.

K večeru se ozvala rána tak obrovská, že se část útesů ve Voderupu sesula. Tu noc nikdo v Marstalu ani oko nezamhouřil, šířala je nejistota ohledně výsledku bitvy. Vytoužené zprávy se k nim dostaly v odpoledních hodinách na Velký pátek. Ten den pro ně musel být stejně příšerný jako pro našeho Spasitele. Jejich nejhorší obavy se potvrdily.

„Byla jsem zoufalstvím bez sebe, i když jsem měla důvěřovat našemu Pánu. Celou noc jsem se modlila, aby tě ochránil. A On mě vyslyšel, ačkoli k ostatním tak shovívavý nebyl. Krestenova matka chodí s uplakanou tváří a vyčítá si, že ho nedonutila zůstat doma. Říkám jí, že Kresten svou smrt předpověděl a nikdo nemůže nad osudem zvítězit. Jenomže ona trvá na tom, že prý Kresten přišel o rozum, a povinností matky je syna před nerozumností ochránit, a potom opět propukne v pláč.“

Malý Klausen celou dobu četl monotónním hlasem. Veškeré jeho soustředění zabralo luštění písmen, takže na pochopení slov už mu žádné nezbylo.

„Cože se tam píše?“ zeptal se náhle.

Nechápavě jsme na něj pohlédli.

„Vždyť to čteš,“ odvětil Ejnar.

Malý Klausen na nás bezmocně pohlédl a nedokázal nám svou nepříjemnou situaci vysvětlit.

„No, píše se tam, že jsme prohráli,“ vyštěkl Laurids, „ale není nutný, aby nám to říkala. Potom píše, že Krestenova matka přišla žalem o rozum. A že se za tebe tvoje matka modlila.“

„Máma se za mě modlila?“

Malý Klausen se znovu podíval do dopisu a s námahou našel řádek, ve kterém mu matka líčila bezesnou noc. Přečetl si ho znovu a při tom se mu pohybovaly rty.

„Čti dál,“ žadonil Ejnar. „Co se tam ještě píše?“

V královském nařízení stálo, že měl Marstal okamžitě poslat velké lodě k námořnictvu, aby mohly přepravit vojáky přes Velký Balt. Ale i když si nařízení přišel do školní třídy poslechnout každý námořník ve městě, žádný z nich ho nechtěl dobrovolně vyplnit. Nakonec bylo zabaveno osmnáct plavidel, jenže když přišel den vyplutí, lodě byly pryč. Pastor Zachariassen obyvatele Marstalu plísnil z kazatelny pro nedostatek sebeobětování, takže měšťané začali uvažovat nad tím, že by za něj našli náhradu. Všude byl zmatek. Zuřila válka a časy byly kruté. Kéž by dobrý Bůh Malého Klausena a zbytek Marstalu ochránil. Všechno to neštěstí mělo určitě jednoho dne skončit a život by se pak vrátil do starých kolejí. Matka zakončila dopis horlivými modlitbami, láskyplnými slovy a nadějí, že má její zajatý syn dostatek jídla a že oblečení udržuje v čistotě.

„Nedostatek sebeobětování!“ pěnil Laurids, když Malý Klausen dočetl. „Ten má ale drzost! Sedm mužů je po smrti a zbytek v zajetí. Jsme připraveni položit životy. Ale stačí to tomu zloduchovi? Ne, ještě k tomu chce i naše lodě. Ale nedostane je. Nikdy!“

Ostatní souhlasně přikyvovali.

Ráno jsme dostávali teplé pivo a k němu jednou kaši bez chuti se sušenými švestkami a podruhé maso s hráškem. Žaludky si na ten koloběh brzy zvykly, protože jim stejně nic jiného nezbývalo. Navíc pracovat pro sobecké velitele na moři bylo mnohem horší. Takže jsme si stěžovali jen proto, abychom si stěžovali. Nože nám zabavili, takže jsme chléb museli okusovat jako králíci. Ráno a odpoledne jsme měli povolenou hodinovou procházku po hřbitově, kde jsme mohli i kouřit, zatímco nás strážé hlídaly s nabitými zbraněmi. Střídavě jsme se dívali na náhrobky a bajonety a občas, když se nám chtělo, jsme přemýšleli o smyslu života. To byla jediná rozmanitost, kterou nám naše vězení poskytl.

O DVA TÝDNY POZDĚJI nás probudili v pět ráno a nařídili nám, abychom se seřadili na hřbitově. Bylo nás šest set, a ještě se k nám připojili nižší důstojníci, které drželi v jízdně. Stráž měla za to, že jsme potřebovali víc disciplíny. A kdo jiný by nám ji měl nacpat do hlavy než naši vlastní kadeti.

Z Rendsburgu jsme se vydali s lodními pytli přes ramena a misku na jídlo jsme nesli v podpaží. Předtím náš příchod do městečka Glückstadt pozorovaly tisíce diváků. Nyní jsme nebyli špinaví od střelného prachu a měli jsme čisté šaty, takže jsme se už skoro podobali lidským bytostem. Na obyvatele tedy tentokrát neudělal dojem vzhled, ale náš počet.

Pochodovali jsme k přístavu, kde nás měli ubytovat ve skladu s obilím. Sklad měl dvě patra a na každém byl jeden samostatný pokoj, v němž bydleli kadeti. Měli jsme spát na zemi v rozlehlých prostorách. Vedle sebe se nás vešlo sto padesát a zdálo se, že zeď měla být čelo postele a nějaké sbité desky měly být pelest. Jako matrace nám opět měla posloužit sláma. Celkově to ale byla změna k lepšímu, protože jsme měli k dispozici stoly, lavice i dvůr.

Mezi naším a protějším skladem leželo malé jezírko, a i to stačilo k tomu, aby oplocený dvůr získal na malebnosti. Na plot se dívalo lépe než na bajonety a jezírko povzbuzovalo naši představivost více než náhrobky v Rendsburgu. Venku jsme si tedy našli novou zábavu. Stavěli jsme modely lodí, kterým jsme na stožáry z klacíků připevnili plachtu z kusů hadrů, a na klidné hladině jezírka jsme zinscenovali námořní bitvy. Polovina lodí plula pod dánskou vlajkou, zatímco ta druhá – zdánlivě bez státní příslušnosti –

představovala německé povstalce, které jsme nedokázali poctit ani vlastními barvami. Během bitev jsme německou flotilu bez vlnění bombardovali kamínky a my, Dánové, jsme prohráli jen tehdy, když se zatoulaný oblázek omylem trefil do naší loděky.

Stovky se nás shromáždily kolem jezírka a pokaždé, když kámen zasáhl cíl a loď se převrhla, jásali jsme. Tato válka pro nás byla zadostiučiněním.

Ovšem Laurids s námi nechtěl mít nic společného a byl plný opovržení.

„Jo, tohle nám jde. Kéž bysme dokázali vyhrát, když o něco opravdu jde.“

Většinu času trávil Laurids na slámě a pozoroval z okna řeku Labe, odkud lodě odplouvaly do Hamburku a zase se vracely. Díval se na ně, dokud nezmizely za obzorem, a jeho srdce je následovalo ještě dál. Toužil po moři.

Po výletu do nebes z něj byl úplně jiný člověk.

Přes den jsme odpočívali na slunci. Na dvůr jsme vynesli lavice a někteří z nás hráli karty. Dopisy domů za nás psal Hans Christian Svinding, vzdělaný muž z Ærøskøbingu. Neustále si nosil sešit a pořád byl ve střehu. Zapisoval si úplně všechno. Nicméně většina mužů jen zírala do prázdna, za což částečně mohla kořalka. Večer se zpívalo a tančilo a stará prkenná podlaha pod naší vahou vrzala. Nejvíce rámusu nadělali kadeti. K posádce se nepřipojili a zůstávali za zavřenými dveřmi svých pokojů. Jejich opilý řev přehlušil i naši hudbu. Byli to jen kluci, kteří ještě nedokázali poznat, kdy měli dost. Nikdo z nich nebyl starší šestnácti let a většině z nich bylo třináct nebo čtrnáct. Tomu nejmladšímu bylo dvanáct. Mnoho z nás mělo stejně staré nebo starší syny, ale protože kadeti byli nižší důstojníci, byli zároveň i naši nadřízení. Ačkoli nevěděli nic a byli neschopní. Museli jsme poslouchat bandu plavčků.

Verzí příběhu o zběhnutí velitele Paludana ve chvíli největšího nebezpečí bylo stále mnoho. Proč velitel nastoupil do lodi dřív než ostatní? Jeden voják ze Šlesvicka začal fámou, že Paludan

tvrdil, že na palubu *Kristiána VIII.* dorazil německý důstojník, který mu nařídil, aby nastoupil do lodi ještě před raněnými. Paludan statečně vzdoroval, ale bylo mu řečeno, že pokud by neuposlechl, palba by opět začala. Na palubě *Kristiána VIII.* si ovšem nikdo toho důstojníka, jenž se údajně jmenoval Preuszer, nepamatoval a německá povstalecká armáda o něm rovněž nic nevěděla. Šlesvický voják tvrdil, že si velitel Paludan Preuszera vymyslel, aby zamaskoval vlastní zbabělost.

Když Malý Klausen příběh zaslechl, chtěl svého velitele bránit. Jeho vlastní dánská čest totiž visela na vlásku. Avšak nemohl přijít s jediným důkazem, který by svědčil o opaku. Příběh byl vlastně docela věrohodný. Naši nadřízení byli muži beze cti. Ejnar rovněž nic neříkal, ale do očí se mu draly slzy hanby. Laurids nadával.

Zrada velitele Paludana v nás jiskru vzdoru nezažehla, raději jsme ještě častěji navštěvovali soudky s kořalkou. Jak naše znechucení v zajetí rostlo, tak se zhoršovalo i naše chování.

Vzteky jsme si vybíjeli na kadetech. Už dříve jsme si dělali legraci, že vypadají jako holátka, ale to bylo jen za jejich zády. Teď už jsme jim to říkali i do očí: sundej kalhoty, ať vidíme, jestli jsi tak holej i tam dole.

Vedoucím kadetů byl čtrnáctiletý chlapec s příjmením Wedel. Byl prvním kadetem *Kristiána VIII.*, jenž se nalodil do hlavního záchranného člunu. Všichni jsme si všimli vítězného výrazu, když se posadil vedle Paludana – blízkého přítele svého otce. Byl vůdcem pitek, které kadeti pořádali za zavřenými dveřmi. Nyní se ale stal nejčastějším terčem naší, neustále se stupňující, agresivní šikany.

Na obzvláště krutou poznámku o velikosti svého mužství reagoval tak, že velmi schopného námořníka z Nyborgu, Jørgena Mærkea, udeřil. Skutečnost, že si při tom musel stoupnout na špičky, vyvolala vlnu smíchu. Rána to ovšem byla pořádná. Zaskočený námořník stál jako omámený a potom váhavě přiložil prsty k bolavé tváři, jako by si nebyl jistý, zda tu ránu opravdu dostal.

„Pozor! Zatraceně!“ zařval malý Wedel.

V ten okamžik ho námořník popadl za ramena, praštil s ním o zem a těžkou botou stoupl na chlapcovu hrud'. Kolem nich se rychle utvořil dav. Ne, že by chtěl někdo kluka zachránit, ale spíš jsme konečně dostali příležitost, abychom si nahromaděný vztek vybili. Wedela zachránil pouze jeho křik. Po schodech se přiřítili dva šlesvicko-holštýnští vojáci a oháněli se bajonety. Ale než se k chlapci stihli dostat, bojechtivým davem se procpal Laurids a vytáhl mladíka za límec na nohy, zatímco volnou rukou se snažil přihlížející zadržet.

Wedel visel bezmocně jako hadrová panenka a strachy se nemohl ani hnout.

„Od teď se chovej slušně,“ řekl Laurids klidně.

Znovu v sobě objevil autoritu, o kterou na lodi přišel. Hrozivý dav se rozptýlil a vojáci kadeta odvedli pryč.

Wedelovo vzlykání jsme slyšeli celou cestu po schodech.

Ještě ten samý večer se kadetovi odvaha vrátila. V zavřeném pokoji se pořádala další hlasitá pitka a někdo v rohu půdy začal na hluk nadávat. Večerka sice ještě nebyla, ale kadeti nám začínali se vším lézt na nervy.

Zabouchali jsme na dveře a požadovali jsme klid. Okamžitě se bezostyšným vysokým hlasem ozvalo, ať zavřeme hubu. „Nebo vám usekneme ty vaše červíky, vy blbí chudáci!“

„Cos to řekl?“ zaburácel námořník.

Opilci, sedící kolem obrovského hlavního stolu, se vyškrábali na nohy. Zvedli lavičku, zhoupili ji tam a zpátky, jako by počítali, kolik vážila, a poté jí narazili přímo do dveří. Na druhé straně zavládlo hrobové ticho.

„Tak je to správně,“ zakřičel jeden muž. „Vsadím se, že už vám není tak do smíchu, co?“

Poodstoupili, napřáhli se a znovu do dveří narazili. Ty tentokrát povolily a oni se nahrnuli do pokoje, převrhli při tom stůl a láhve se roztrhly o zem. Ozval se výkřik a dav, který se před pokojem shromáždil, začal rváče povzbuzovat. Ejnar a Malý Klausen stáli vzadu na špičkách, ale přes úzké dveře se jim nepodařil zahlédnout ani útržek boje.

Potom se objevili němečtí vojáci, které povyk vyburcoval. Probíjeli si cestu pažbami zbraní a boj ukončili.

Rváči vycházeli postupně. Podle toho, jak kadeti klopili hlavy, bylo jasné, kdo dostal větší nakládačku. Wedelovi tekla krev z nosu. Další chlapec měl nateklé oko, které se už pomalu začalo zavírat. Třetí vyšel ze dveří, vyplivl zub a po bradě mu stékala krev.

Z davu se ozvalo: „Někdo ztratil mlíčňák!“

Brzy nato dorazil velitel Fleischer. Byl to statný muž s vysokým čelem a jemným kudrnatým chmýřím na zátylku. Měl rudý obličej, vlhké rty a v koutku úst omáčku, jako by právě odešel od večere a zapomněl se otřít.

Měl hodnost majora a všechny nás ihned svým veselým hlasem zklamal.

„Poslyšte, chlapi, takhle to dál nepůjde. Musíte mít k důstojníkům trochu respektu. Jinak budu muset být přísnější a to nechci. Zkusme spolu vycházet. Brzy dojde k výměně a není nutné, abychom si čekání zkracovali hádkami.“

Pohlédli jsme na sebe s otevřenou pusou. Tohle měl být nepřítel? Ten Němec, který nám vyhodil loď do povětří a teď nás držel v zajetí?

Následujících pár dní proběhlo v klidu. Sudy s kořalkou byly pořád plné a my tedy pokračovali v pití. Jørgen Mærke nikdy nevynechal příležitost, aby poškádlil strážce. Nadával jim do opičích zadků, koňského trusu, zmijí nebo impotentních skrčků. Za urážky potrestán nebyl, protože jeho doprovod kolem něj vytvořil hradbu pokaždé, když se stráž přiblížila.

Jednoho dne vojákům konečně došla trpělivost. Pozorovali Mærkea a dva z nich ho přišli sebrat ke stolu, kde seděl se svou bandou. Řekli mu, že ho zatýkají pro opilství.

Muži Jørgena Mærkea se tomu obvinění začali chechtat a zvedli ruce.

„V tom případě byste nás měli zatknout všech šest set.“

Jeden strážný popadl Mærkea za rameno. Ten se držel okraje stolu a křičel obvyklé nadávky, ke kterým přidal pár nových.

Muži vyskočili a začali strkat vojáky, kterým byly zbraně k ničemu, ke schodům. Vojáci byli vyděšení, takže nekladli žádný odpor. Jeden zakopl a spadl ze schodů, zatímco do druhého strčili tak, že odletěl kus dozadu. Při pádu mu vypadla zbraň z ruky a přistála opodál.

Vzbouřenci se dívali střídavě na sebe a na zbraň.

Nikdo se nepohnul. Všechno ztichlo.

Voják se vyškrábal na nohy. Z pádu byl tak zpitomělý, že si ztráty zbraně ani nevšiml. Když vzhlédl, pohled neměl hrozivý, ale zmatený.

Jørgen Mærke udělal krok vpřed.

„Bať!“ zařval a tahal se při tom za mohutné vousy.

Voják vyskočil, otočil se na patě a upaloval ze schodů. Jeho společník se také postavil a následoval ho. Muži se mohli smíchy potřhat. Poté jim zrak spočinul na zbrani a zmlkli. Ležela tak blízko! Stačilo jen pár kroků a zvednout ji.

„Seber mě,“ lákala je, „vystřel, zabij, buď zase muž!“

Stáli jako v transu, nic neříkali a naslouchali šepotu pušky.

Poté jeden z nich mlčení prolomil.

„Mohli bychom –“ začal a udělal krok vpřed.

Pohlédl na Jørgena Mærkea. Čekal na souhlasné pokývnutí, příkaz: Ano, udělej to!

Ale Mærkeův pohled byl prázdný a ústa schovaná za mohutným vousem zůstala zavřená.

Muž, který promluvil, začal váhat. Ostatní od něj odstoupili, jako by k nim už nepatřil. Potom se sehnul a zbraň zvedl. Když šel ze schodů, na nikoho se ani nepodíval, zbraň opatrně nesl v natažených rukách jako nějakou oběť. Když došel k nejnižší podestě, opřel zbraň o bílou stěnu, otočil se a znovu vyšel nahoru.

Tu noc jsme kořalkou nešetřili a nespočetněkrát jsme zakřičeli „Sláva!“. Kadeti vylezli z pokoje a připojili se k nám. Stali se z nás bratři.

Druhý den jsme vyrobili další loďky, ozdobili jsme je papírovými vlajkami v dánských barvách a vypustili je. Jak se pohupovaly na hladině jezírka, připomněly nám sílu našeho národa.

Na dvoře jsme začali vojenský výcvik, pochodovali jsme v sevřených řadách, jako kdybychom se připravovali na velkou bitvu. Se třemi vztyčenými prsty jsme přísahali, že nikdy neustoupíme a nedezertujeme, ale že vytrváme a budeme se bránit. Byly to složité věty, kterým jsme skoro nerozuměli. Nicméně zněly působivě, takže jsme je tam uprostřed dvora odříkávali nahlas. Nad dřevěným plotem se čas od času objevily úzkostlivé tváře. Patřily občanům Glückstadtu, kteří nás špehovali. To na jejich počest jsme tato malá divadýlka předváděli.

Brzy se Glückstadtem začala šířit fáma, že se dánští zajatci chystali dobýt město, načež nám velitel zakázal zdobit loďky dánskými barvami. Zdálo se, že obyvatele Glückstadtu pohled na nepřátelskou vlajku zneklidňoval.

Brali jsme to jako vítězství.

Němci se nás konečně naučili bát!

V následujících týdnech přišlo mnoho takových vítězství a my jsme je pokaždé oslavili pořádným množstvím kořalky.

V ZAJETÍ JSME BYLI už přes čtyři měsíce, když se na konci srpna rozhodlo, že dojde k naší výměně s německými válečnými zajatci. Do Dybbølu, kde mělo k výměně dojít, nám to trvalo deset dní. Cestou jsme se mnohokrát zdrželi a museli jsme snášet ponižování. Nevadilo nám to, jelikož čest jsme získali zpět, když jsme vylekali obyvatele Glückstadtu. Jakmile jsme v přístavu v Sønderborgu zahlédli kotvící dánskou loď, věděli jsme, že se nám vrátila i svoboda. Na *Šlesviku*, parníku směřujícím do Kodaně, jsme dostali bílý chléb s máslem, kořalku a tolik piva, kolik jsme dokázali vypít.

Noc jsme strávili na holé palubě. Loď hladce klouzala po vodě a motor rozechvíval prkna, na kterých jsme spali. Obloha byla bez mráčku a vysoko nad námi se rozprostíralo hvězdami zalité nebe. Dvacátého prvního srpna 1849 byla dobrá noc pro pozorování padajících hvězd. Zářící ocasy komet tvořily kanonádu, ovšem velmi odlišnou od té, která předcházela našemu nešťastnému zajetí. Laurids se zhluboka nadechl. Vězení ho od hvězd úplně odřízlo.

Když člověk nevidí pevninu a nenapoví mu vítr, proud ani mraky, když sextant spadne do vody a kompas nefunguje, řídí se podle souhvězdí.

Teď byl doma.

V následujících dnech jsme nejčastěji slyšeli slovo „sláva“. V Baltském moři jsme propluli kolem parníku plného švédských jednotek a z paluby *Šlesviku* jsme statečným Švédům třikrát provolali sláva. V kodaňské celnici nás posádka fregaty *Bellona*

také přivítala pokřikem, na který jsme ihned odpověděli. Brzy se celým přístavem ozývalo radostné volání. Potom přišla řada na důstojníky. Ti byli také přivítáni potleskem. Velitel Paludan šel v čele, stejně jako když opouštěl raněné na *Kristiánovi VIII*. Kvůli své neschopnosti byl zodpovědný za ztrátu dvou lodí, smrt sto pětaticeti mužů a zajetí tisíce mužů. Jenomže nyní ho zdravili s úctou, jelikož byl hrdina. Všichni jsme byli hrdinové. Vypadalo to, jako by ten potlesk už nikdy neměl utichnout.

S lodními pytlíky v ruce jsme se každý vydal hledat nocleh. Brzy jsme seděli v městských hospodách, pili jsme a radovali jsme se. Chyběly nám sudy s kořalkou. Protože jsme si účet museli platit sami, neopili jsme se tak moc jako obvykle.

Následující ráno jsme se měli sejít v Holmenu. Ministr námořnictví oznámil, že čtyři měsíce zajetí se rovnaly dvoutýdenní výplatě. Poté se losovalo o to, kdo by se měl vrátit k námořnictvu a kdo domů. Laurids, Malý Klausen a Ejnar se o dva dny později vrátili do Marstalu. V Kostelní ulici postavili oblouk ze smrkových větví, u kterého byli přeživší vítáni potleskem a mrtví oplakáváni.

Uprostřed davu, který nás vítal, stála zmrzačená příšera. Neměla oko, na pravé tváři a čelisti jí byly vidět kosti a z rány jí neustále vytékal hnis. Dokonce i ti z nás, kteří byli svědky hrůz ve fjordu Eckernförde, museli odvrátit zrak.

Nevěděli jsme, kdo to byl, dokud nás nepozdravil.

Byl to Kresten.

Ukázalo se, že mu neustřelili celou hlavu, jak nám tvrdil Torvald Bønnelykke, ale jenom půlku. Byl v německé nemocnici a domů ho pustili o pár dní dřív než nás. Armádní chirurg se ho snažil dát dohromady, ale Krestenova čelist se odmítala zahojit. Teď byl zpět doma u své matky, která se ještě pořád nezotavila a stále se ptala po zmizelém synovi. Když ji ubohý Kresten ujistil, že stojí přímo před ní, dotkla se díry v jeho tváři stejně jako nevěřící Tomáš Spasitelových ran. Na rozdíl od Tomáše však neuvěřila. Takhle její Kresten přeci nevypadal. Bylo to pro něj

kruté, protože navzdory zohavené tváři očekával, že shledání s matkou bude plné útěchy a radosti. Ze zbylého oka mu stékaly slzy. Říkal, že by bylo lepší, kdyby zemřel tak, jak předpovídal.

Lauridsovi se na čas vrátila pověst nebeského cestovatele, protože Ejnar tu zázračnou událost vyličil v dopise, a my teď chtěli příběh slyšet z první ruky. Tedy všichni kromě Karolíny, která byla přesvědčena, že šlo o jednu z manželových báchorek.

Děti ho obklopily a volaly: „*Pravtaŕko*, vyprávěj nám příběh, vyprávěj nám příběh!“

Albert, ten nejmladší, křičel nejhlasitěji a s rozzářenýma očima otce upřeně pozoroval. Podobali se jako vejce vejci.

Laurids se na ně ale jen podíval neznámým a zvláštním výrazem, který získal v zajetí. Jako by to ani nebyly jeho děti a představa, že je stvořil, byla nemyslitelná.

Příběh tedy vyprávěl Ejnar a šlo mu to tak dobře, až si všichni mysleli, že to musel nacvičovat celé věky. Dům se zaplnil lidmi, kteří Lauridse přišli navštívit. Karolína v kuchyni vařila vodu na kávu. Obrátila k nám široká záda a rámusila hrníčky tak, jak to měla ve zvyku, když se na manžela zlobila. Nakonec to ale vzdala a připojila se k nám v jídelně, aby si také Ejnarovo vyprávění poslechla.

„Nikdy nezapomeneme, jak jsme bojovali za slávu Dánska,“ řekl Ejnar.

Všechny náhle zaplavil pocit vlastenectví a souhlasně přikyvovali.

Ale to, co řekl Ejnar potom, nás vystrašilo. „Bojovali jsme za slávu Dánska,“ opakoval, „ale jen jsme si utrhli ostudu. Dobrovolně jsme riskovali zdraví i životy a ukázali jsme nezdolnou odvahu bránit čest naší země. Ale díky mizernému vůdci jsme o tu čest přišli. Nikdy nezapomenu, jak na nás na Zelenej čtvrtek pršely dělový koule. Jak jsme bojovali, padali a umírali v kouři a plamenech, a jak nás večer odvedli do Eckernförde jako otroky a zavřeli nás v chrámu Páně. Jak jsme vyčerpaní a šokovaní leželi na slámě. Nezapomenu, jak *Kristián VIII.* vyletěl do povětří a kolik nevinnejch duší při tom umřelo. Jak jsme na Velkej

pátek pochodovali do dalšího kostela v Rendsburgu a opět jsme museli spát na slámě a na velikonoční oběd jsme jedli okoralej chleba. Jak se chrám Páně stal vězením pro ponížený a bezbožný otroky a jak bylo naše věznění plný temnejch a mizernejch dnů. Na nic z toho až do smrti nezapomenu.

Viděl jsem Lauridse,“ pokračoval Ejnar, „a to bylo v zajetí mou jedinou nadějí a útěchou. Viděl jsem Lauridse, jak vyletěl z hořící lodi k nebesům. Tak vysoko, kam až sahá stěžeň, a viděl jsem, jak se vrátil a přistál na nohách. A tak jsem pochopil, že se s našimi blízkými znovu shledáme.“

„Ejnare, říkal jsem ti to tehdy a říkám ti to teď – mohly za to boty.“

Laurids zvedl nohu, aby si všichni mohli pevné kožené holínky prohlédnout.

„To boty mě zachránily. Nic víc v tom není.“

„Copak jsi neviděl holej zadek svatýho Petra?“ zeptal se Laves Petersen, malý tesař, protože i tato pověst se šířila jako mor. Malý Klausen celou dobu nezavřel údivem ústa.

„Jo, viděl jsem jeho holou zadnici,“ odpověděl Laurids.

Avšak hlas měl unavený a nepřítomný, jako by si tu událost už nepamatoval. Ihned nám bylo jasné, že z něj víc nedostaneme. Většina z nás věřila, že každý člověk má jak své osobní peklo, tak své vlastní nebe. A má právo si ho nechat pro sebe.

Ti, co zůstali v Marstalu, si všimli, že se z Lauridse stal úplně jiný člověk. Chápali jsme, že válka pro něj byla hrůzným zážitkem a že viděl věci, které člověka nenechaly chladným. On ale ztroskotat už dvakrát a vůbec nic to s ním neudělalo. Malý Klausen říkal, že boj byl jako potápějící se loď, ale horší. Ejnar na to odsekl, že Malý Klausen strávil většinu bitvy s nohama ve vodě a vyvázl jen s rýmou, zatímco jiní přišli třeba o hlavu.

Protože nikdo z nás neměl s bitvou zkušenost, nedokázali jsme si Lauridsovo chování vysvětlit, a tak jsme ho nechali být.

Karolína navrhla, že by si manžel mohl najít práci na pevnině, aby ho ona i děti mohly vídat častěji. Obávala se proměny, kterou Laurids prošel, a raději by ho tedy měla u sebe.

Malý Klausen a Ejnar byli během války povoláni ještě několikrát. Vždy se vrátili v celku a nás brzy omrzelo stavět vítězné oblouky a vítat je potleskem. Proto jsme se k nim začali chovat jako k ostatním námořníkům, kteří se vrátili.

Laurids byl rovněž povolán, ale to už byl z Marstalu pryč. Práci na pevnině, jak chtěla Karolína, si nenašel. Místo toho se vydal do Hamburku po Labi. Přesně po té řece, na kterou zíral každý den během věznění v Glückstadtu. V Hamburku ho najali jako třetího důstojníka na nizozemskou loď, která vezla emigranty do Austrálie. Posádku dále tvořili tři Nizozemci a čtyřia dvacet Javánců. Na palubě bylo sto šedesát cestujících a Laurids měl na starost rozdělování přídelů a psaní účtů. Po šestiměsíční plavbě loď dorazila do města Hobart ve Van Diemenově zemi, kde z ní Laurids odešel. To bylo naposled, co jsme o něm slyšeli.

KAROLÍNA SI BĚHEM PRVNÍCH DVOU LET Lauridsovy nepřítomnosti nedělala starosti. Už dříve byl pryč třeba i dva nebo tři roky v kuse. Navíc dopisy odeslané z druhého konce světa se často k cíli nedostaly. Naším ženám nezbývalo nic jiného, než zůstat v Marstalu a žít v ustavičné nejistotě. Dokonce ani dopis není důkazem, že je odesílatel naživu, protože psaní může být na cestě celé měsíce a moře si bere životy bez varování. Na období úzkostného čekání jsme už tak zvyklí, že se s naším trápením vzájemně nesvěřujeme. Proto Karolína první tři roky působila klidně. Tedy až do dne, kdy se jí Dorothea Hermansenová, sousedka ze Sborové, zeptala: „Neměl by se už Laurids vrátit?“

„Měl,“ odpověděla Karolína. Víc neřekla. Věděla, že se Dorothea chtěla zeptat už dlouho a že by tak neudělala do doby, než by se poradila s ostatními ženami ze Sborové. Vlastně to nebyla ani tak otázka, jako spíše oznámení: Laurids už se neměl vrátit.

Potom, co tu noc Karolína uložila děti ke spánku, plakala. Chtělo se jí plakat už dříve, ale vždy se to snažila potlačit. Teď slzám dovolila, aby jí volně stékaly po tváři.

Následující ráno se místní ženy sešly u ní v jídelně, aby se zeptaly, zda nepotřebuje pomoc.

Tím bylo Lauridsovo úmrtí oficiálně potvrzeno.

Seděly kolem jídelního stolu a každá měla šálek kávy. Když hodnotily Karolíninu situaci, mluvily věcně. Pomoc ze strany rodiny byla malá, protože Karolína už na moři ztratila pět bratrů i Lauridsova otce. Potom laskavými hlasy začaly Lauridse chválit, jaký to byl dobrý manžel, který se uměl o rodinu postarat.

Karolína se znovu rozplakala. V těchto chvílích pro ni ožil. Vzkřísila ho slova ostatních.

Nejstarší z žen, Hansigne Ahrentzenová, ji objala a dovolila, aby jí šedé šaty smáčela slzami. Zůstaly s ní, dokud se nevyplakala.

Tak skončilo první setkání, které Karolínu uvedlo do nové role vdovy.

Poslali zprávu holandské lodní společnosti, ale ta žádné ztracené lodě nehlásila a Lauridsovo jméno na seznamu posádky nebylo.

Milosrdná útěcha hrobu, kam může žena vzít děti a vyprávět jim o otci u náhrobku nesoucím jeho jméno. Možnost rozptýlit se při trhání plevle, nebo se dokonce pustit s mužem ležícím pod zemí do tichého rozhovoru. Tohle vše je vdově po námořníkovi odepřeno. Místo toho obdrží úřední dokument, ve kterém se píše, že loď, na které manžel pracoval, nebo ji možná řídil a vlastnil, „se i s posádkou ztratila“. Ke dnu šla toho a toho dne, na tom nebo jiném místě, často jí už nebylo pomoci a jedinými svědky byly ryby. Ona ten cár papíru může schovat do prádelníku. Takový pohřeb mají utonulí.

Zádušní mši může uspořádat před prádelníkem, jenž je i jediným hrobem, který může navštívit. Ale alespoň má ten dokument a s ním i jistotu. Konec, ale také začátek. Život není jako kniha, protože nemá poslední stránku.

Nicméně u Karolíny to bylo jinak. Žádná oficiální zpráva se k ní nedostala. Laurids byl pryč, ale nikdo nemohl říct, kdy a jak zmizel. Naděje je občas jako květina: klíčí, roste a drží lidi při životě. Jenomže může být i jako rána, která se nechce zahojit.

Říká se, že pokud mrtví nejsou pohřbeni v posvěcené půdě, budou nás strašit. A Laurids takhle brzy začal strašit Karolínu. Stal se duchem v jejím srdci a nenechal ji v klidu, protože nerozeznal den a noc. Nakonec už to nepoznala ani ona. Přes den doufala, ačkoli se měla starat o domácí záležitosti. V noci, kdy měla spát nebo kvůli ztrátě ronit slzy, se připlížily opravdové starosti. Kvůli nedostatku odpočinku a úlevy byla vyzáblá a měla sinalou tvář, jako by byla ze stejné hmoty jako ten duch usídlený v jejím srdci.

Pouze ruce o svou sílu nepřišly. Čerpala vodu ze studny, každé ráno zapalovala kamna v kuchyni, prala a zašívala prádlo, tkala, pekla chléb a vychovávala čtyři děti, které pohlavkovala takovou silou, aby jim ztraceného Lauridse připomněla.

Provaz

LÉTO ZROVNA SKONČILO, ale žár slunce v nás přetrvával a my toužili po vodě. Po škole jsme utíkali do přístavu a buď jsme po hlavě skočili do vody, nebo jsme šli na dlouhou pláž, které se říkalo Ocas. Po plavání jsme si lehli do rozehrátého písku, abychom se usušili. Povídali jsme si o našem učiteli, panu Isagerovi. Noví žáci si mysleli, že nebyl až tak špatný. Tahání za uši nebo pohlavkování nebylo nic hrozného, protože to už jsme znali z domova.

Ale někteří starší žáci nás varovali: „Však počkejte. Zrovna má dobrou náladu.“

„O mém tátovi mluvil hezky,“ řekl Albert Madsen.

„A co říkal tvůj táta o něm?“ zeptal se Niels Peter.

„Říkal, že Isager byl ďábel s provazem.“

Albertova matka potom prohlásila, že vyučujícího nebudou nazývat ďáblem, a jeho otec na to odsekl: „To se ti lehce řekne. Vy holky jste Isagera nikdy neměly.“

Při vzpomínce na otce se Albertovi do očí draly slzy. Zamrkal, sklopil zrak a rozzlobeně si zápěstím utřel nos. Jeho slz jsme si všimli, ale nedobírali jsme si ho. Mnoho z nás Marstalanů ztratilo otce na moři. Otcové bývali pryč často. Ale někdy zčistajasna zmizeli napořád. *Být často pryč a zmizet napořád.* Dvě věty, které rozlišovaly živého a mrtvého otce. Nebyl to ohromný rozdíl, ale stačil k tomu, abychom si pobřeželi, když se nikdo nedíval.

Jeden z nás poplácal Alberta po rameni a vyskočil.

„Závod!“

Rozběhli jsme se pískem a plácli jsme sebou do vody.

Na pláž jsme chodili každé léto. Lemovaly ji uschlé mořské řasy, které se pod naší vahou lámaly a píchaly nás do chodidel.

Byla poseta rozbitými mušlemi a na zelenkavém dnu se vlnily trsy chaluh a mořské trávy.

Když nám bylo třináct, vypluli jsme na moře a někteří z nás se už nevrátili. Ale na Ocas přicházeli každé léto noví chlapeři.

Jednoho srpnového dne jsme leželi na břiše v horkém písku, z opálené kůže jsme si olizovali mořskou sůl a povídali jsme si o Jensi Holgersen Ulfstrandovi, který během vlády krále Jana porazil Lübecky v námořní bitvě. O Sørenu Norbym, Peteru Skramovi a Herlufu Trollem, kteří bojovali přesně na tom moři, z něhož jsme před chvílí vylezli. O Peteru Jensen Bredalovi, jenž byl na ostrově Als zabit kulkou do hrudi. O králi Kristiánovi IV., jenž nastoupil na vlastní loď a vyhnal Hamburčany z Glückstadtu, který nechal postavit. Také to bylo město, kde kdysi drželi naše otce, jenomže o tom jsme nikdy nemluvili.

Náš oblíbený námořní hrdina byl Tordenskjold, který strávil celou noc u břehů ostrovů Ærø a Als. Hnal se za *Bílým orlem*, švédskou fregatou se třiceti děly, ačkoli jeho loď *Løvendals Gallej* jich měla jenom dvacet. Věděli jsme vše o jeho vítězstvích v bitvách u Dynekilenu, Marstrandu, Göteborgu a Strömstadu, kde zahynulo mnoho z jeho statečných mužů, zatímco on sám přežil bez úhony, ačkoli ze sebe vydal to nejlepší.

„Dnes ne!“ křičeli jsme a připomínali jsme si tak den, kdy byl Tordenskjold na pláži Torekov obklíčen třemi švédskými dragouny, kterými si prosekal cestu. Pak proplaval příbojem a v zubech držel svůj ostrý rapír.

Další příběh byl o tom, jak skoro celý den, s jedinou krátkou přestávkou od půlnoci do svítání, bojoval s anglickým kapitánem a Tordenskjold potom zraněnému nepříteli oznámil, že mu došel střelný prach, a jestli by si od něj nějaký mohl půjčit, aby bitva mohla pokračovat. Nato se na palubě objevil anglický kapitán, pozvedl sklenici a sedmkrát dánskému protivníkovi provolal sláva. Potom si sklenici našel i Tordenskjold a vzájemně si připili.

Jiný oblíbený příběh byl o tom, jak během ohromné bouře přišla jeho loď o přední stěžeň, ale on v posádce probudil novou odvalu tím, že přes burácení vichru zařval „Vyhráváme, chlapi!“

Domů jsme šli kolem mysu, na jehož druhé straně se rozprostírala zátoka, které jsme říkali Malý oceán. V dálce byly v přístavišti vidět lodě uvázané k černým sloupům. Bylo tam pár starých rybářských plachetnic, dvě šalupy, dvojstěžňová plachetnice a podélný škuner *Johana Karolína*, kterému se láskyplně říkalo *Nesrovnatelná*. Rozpoznávat lodě jako zkušení námořníci jsme se naučili ještě předtím, než nám Isager do hlavy začal vtloukat abecedu. V přístavu jsme plavali často a potápěli jsme se hluboko, až k mušlemi posetému lodnímu kýlu. Pak jsme se vynořili s náručí plnou muší.

Za přístavem stálo město a byla vidět věž kostela, jež se tyčila do nebes jako lodní stěžeň. V tom se ozvalo vleklé zvonění. Kostelní ulicí krácel pohřební průvod, v jehož čele dívky sypaly na zem listoví. Pohřbívali starou Erminu Karlsenovou z Rorýsové ulice. Přežila manžela i oba syny. Smrt byla jistotou pro všechny, ale nikdo nevěděl, zda měly zvony znít zrovna pro něj. Kdybychom se utopili v moři, panovalo by jen ticho.

PRVNÍ TÝDEN NOVÉHO ŠKOLNÍHO ROKU nám Isager nevěnoval moc pozornosti. Pohyboval se a mluvil bezděčně a otupěle a působil jako člověk, který se ještě neprobral a pořád se mu zdál nějaký příjemný sen. V županu a pantoflích se došoural do školy a provaz měl stočený v kapse jako zmiji vyhřívající se na slunci. Isager učil už třicet let, takže většina našich otců sílu toho hada poznala a mnoho z nich od něj stále mělo jizvy jako památku na vstup do dospělosti.

Pěkné počasí vydrželo až do září a stejně tak Isagerova vlídnost. Neotravoval nás s opakováním učiva, a když už nás bil, nebylo to tak silně, aby vytryskly slzy nebo krev. Nechvalně proslulý provaz zůstal v kapse. Předčítal z *Balleho učebnice* a vůbec ho nezajímalo, že někteří z nás teprve do školy začali chodit a jiní zde byli pět let. Zaměřil se na první tři kapitoly: „Boží síly“, „Boží činy“ a „Zkaženost lidstva“, avšak u čtvrté kapitoly, „Vykoupení lidstva skrze Ježíše Krista“, se zastavil. Říkal, že nebylo potřeba znát všechno. Byly to kraviny, stejně jako všechno ostatní, co následovalo. Potom pokračoval Starým zákonem. Jeho oblíbený příběh byl ten o Jákobovi a dvanácti synech. Vždy mu při něm zjhl pohled. „Také mám dvanáct synů,“ mumlal si. O Jákobovi jsme věděli vše, protože jsme dávali pozor.

Věděli jsme, že to byl podvodník, který okradl vlastního bratra Ezaua s chlupatýma rukama a lhal slepému otci Izákovi. Děti zplodil se čtyřmi ženami: Ráchel, Leou, Bilhou a Zilpou. Když byla jedna neplodná, prostě si našel další. Kvůli boji s andělem kulhal, ale později dostal od Boha požehnání. Byl to zvláštní příběh, ale nikdo z nás se na to Isagera neodvažoval upozornit.

Dva z Isagerových dvanácti synů byli stále ve škole. Johan a Josef, který byl jako jediný pojmenovaný po synovi Jákoba. Když jsme bratrům Isagerovým řekli, že byl biblický hrdina jejich otce lhář, zloděj a smilník, Johan propukl v pláč (on vlastně brečel často, protože ho Josef každý den mlátil). Z nezvykle velkých očí mu tekly slzy, které vypadaly jako vosk svíčky. Josef mu dal zaťatou pěstí pohlavek a jen odsekl, že jejich otec nebyl žádný smilník – byl to jen opilec a blázen.

O našich otcích jsme takhle nikdy nemluvili. Nicméně od té doby jsme mladé Isagery nechali na pokoji.

Jednoho dne uprostřed září jsme poznali, že pěkné počasí bylo pryč. Východní vítr přivál hrozné mraky, které celý ostrov pokryly břidlicově šedou barvou. Toho dne jsme si rovněž všimli, že měl Isager ocelové brýle posazené na nose výš než obvykle a že se mu pevně tiskly ke kůži. Některé z nás napadlo, že změny Isagerových nálad souvisely s počasím, takže jsme při cestě do školy pozorovali nebe, zda se na něm netvořila oblaka. Nebylo to však prokázáno. I ti nejvášnivější zastánci té teorie museli uznat, že Isager a mraky se ne vždy shodli.

Toho zářijového dne se nicméně shodli. Isager nechal župan doma a místo toho se objevil v černém kabátě, kterému se říkalo bojová uniforma. V pravé ruce se mu houpal provaz. Když přecházel dvůr, který dělil jeho dům a školu, boty mu klapaly o dlažbu. Pak se postavil před vchod do školy a každého z nás při vstupu šlehl přes krk, až jsme přes práh přeletěli.

V jeho třídě nás bylo sedmdesát a do školy jsme museli vcházet po jednom, zatímco jsme se krčili před úderem. Ti starší na to byli sice zvyklí a výprask vydrželi, ale nikdo z nás nemohl zmírnit strach před nevyhnutelným. Bolest, kterou člověk čeká, je vždy horší než ta, která se objeví jako blesk z čistého nebe. Rty těch nejmladších se začaly chvět ještě předtím, než se k Isagerovi vůbec přiblížili. Rána do hlavy byla něco jako školní křest.

To horší nás ovšem čekalo ve třídě.

Pokaždé jsme začali zpěvem „Pryč je temná, temná noc“ a Isager hýkavým hlasem předzpíval. Pracoval i jako kostelník, ale musel platit pomocnému učiteli, panu Nothkierovi, aby tam za něj každou neděli vedl sbor. Polovina místních věřících totiž přísahala, že jakmile by Isager jen otevřel pusu, odešli by. To bylo pro jeho ješitnost příliš. My školáci jsme tu možnost neměli, nicméně jsme si jeho hlasu začali vážit a přáli jsme si, aby zdoluhavý chvalozpěv nikdy neskončil, protože dokud Isager zpíval, nemohl nás bít.

Během zpěvu rázoval sem a tam, a i když znal píseň nazpaměť, držel si u nosu zpěvník, zatímco se divokým pohledem rozhlížel přes okraj knížky po místnosti. Když se dostal k posledním pár řádkům „Bože, veď nás a dopřej nám štěstí, sešli na nás ducha Své milosti“, obvykle byl slyšet něčí pláč. Chvalozpěv měl naše vzlyky zamaskovat. Slzy způsobil pohlavek. A za to, že se nezastavily, mohl strach.

Albert Madsen pevně stiskl rty a upřel pohled na Isagerovy brýle. Hrůzu se snažil zahnat soustředěním.

Když se učitel opět rozhlédl po místnosti, tentokrát takovým teatrálním způsobem, jako by byl součástí divadelní hry, tvář mu zpozorněla. Došel k Albertovi a zadíval se mu do tváře. Albert byl jedním z nejmladších a ti se vždy zlomili jako první. Avšak Albert na něj jen dál strnule zíral, a tak ho Isager nechal být a odešel.

Bylo nás tam hodně. Nikdy nám neříkal jménem. Jen zakřičel: „Hej ty!“ a udeřil nás. Jeho provaz nás znal lépe než on sám.

Třída zmlkla. Ti, kteří ještě pořád plakali, si zakryli pusy, protože se báli, že i to nejtišší zakňourání by na ně seslalo pohromu. Pak se odněkud ozval chraptivý vzlyk (ne vždy ruka přes ústa pomohla). Isager nadskočil, rozhlédl se přimhouřenýma očima a zaryčel: „Držte zobáky!“

„Pane Isagere,“ řekl odvážně Albert, „nebylo správné nás bít. Nic jsme neprovedli.“

Isager zbledl. Dokonce i z jeho rudého nosu se vytratila veškerá barva. Potom si rozepnul kabát. To bylo znamení, kterého jsme se všichni obávali. Během celého chvalozpěvu provaz držel. Knihu měl v jedné ruce, mučicí nástroj v té druhé. Ještě